

Scinteia tinerețului

Anul VI

Nr. 5 (228)

12 pagini — 3 lei

Duminică

2 februarie

1986

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

SĂRBĂTORIREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

cu prilejul aniversării zilei de naștere și omagierii îndelungatei sale activități revoluționare

In ce mă privește, atit in activitatea incredințată de partid și popor pe plan intern, cit și in activitatea internațională, voi face totul pentru a servi in cele mai bune condițiuni, cu toată forța și ființa mea, poporul, cauza socialismului, a bunăstării întregii națiuni, a independenței și suveranității țării !

Și in viitor voi acționa — ca și pină acum — cu toată forța, in direcția dezvoltării relațiilor României cu toate țările socialiste, cu toate statele lumii, fără deosebire de orinduire socială, pentru a crește contribuția noastră la cauza păcii și colaborării internaționale !

Aș dori, încă o dată, să vă mulțumesc vouă, să mulțumesc Comitetului Central, partidului, întregului nostru popor, pentru manifestările de încredere și să vă asigur că voi face totul pentru a servi cauza poporului, a socialismului, comunismului și păcii !

NICOLAE CEAUȘESCU

SĂRBĂTOARE A ÎNTREGULUI POPOR

Intr-un singur gând și o singură voință acum, la început de nou an și cincinal, partidul și țara, tineretul patriei și-a omagiat marele erou, pe ctitorul noului nostru destin, liber, demn și fericit, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.
Semnificația cu totul de excepție a acestui eveniment memorabil cu unice, inconfundabile reverberații in conștiința noastră națională și socială, vine din faptul că el are loc in anul in care se sărbătorește 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român punind, o dată mai mult, in evidență forța uriașă, inepuizabilă a unității indestructibile dintre partid și popor, in lupta pentru făurirea unei României tot mai moderne, tot mai prospere, pentru triumful

cauzei sacre a socialismului, păcii și progresului.
Sintetizând impresionanta bogăție de simțăminte și convingeri ale partidului și întregului nostru popor, in Serisoarea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., Consiliului de Stat și Guvernului Republicii Socialiste România, adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se arată între altele: „In această memorabilă zi devenită sărbătoare scumpă a întregului popor, însoțim vibrantul nostru omagiu cu recunoștința fierbinte pe care v-o latorăm dumneavoastră, marele erou al națiunii române.”
SUPPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC AL „SCINTEII TINERETULUI”

(Continuare in pag a V-a)

UN IMN LA ANII ȚĂRII

Un imn la anii țării, de naltă devenire
Cind oamenii sint liberi și pe destin stăpini
Și fapta lor e vieții istorică menire —
Un imn pentru Partidul de comuniști români.

Un imn la anii țării, la memorabil an,
In care comuniștii, poporul au ales
Ca să le fie-n frunte un brav contemporan
Intr-un istoric forum : al Nouălea Congres.

O epocă eroic atunci a început,
Descătușind din dogme elanul creator
Și deschizind privirii fereastra cutezanței
Să intilnească raza pornind din viitor.

O epocă de glorie ce poartă demnul nume
Al ctitorului țării, cirmaciului-erou,
O epocă in care poporu-n unitate
S-a inrolat, prin muncă, in lupta pentru nou.

Asemeni unei inimi in care pulsul cată
Să afle ritmul vieții, de necuprins și pur,
Pe plaiurile țării a început să bată
Un ritm in care timpul își află nou contur.

In mari cetăți, oțelul învață să devină
— Cum lutul prins sub palma de iscusit olar —
Turbine uriașe, și strunguri, și mașini,
Să poarte-n lume faima din timpul legendar.

Și zvelte păsări albe iau zborul spre înalt,
Locomotive, ager, se-ntrec prin vaste spații —
Sint ctitorii de suflet, sint ctitorii de muncă
Prin care se rostește destinul unei nații.

Cetăți in care focul dă fierului noblețe,
Cetăți ale culturii și științei s-au zidit.
Din amfiteatrul muncii in amfiteatrul cărții
E drumul implinirii, prin glorios Partid.

Și-i patria asemeni unei ne-nvinse inimi
In care-și află ritmul o epocă de glorie,
Purtind un nume falnic, de ne-nfricat erou
Prin care anii urcă in pagini de istorii.

Și-i patria asemeni unei corăbii vaste
Ce și-a aflat cadența și pasul drept, firescul,
Urmind cu demnitate pe marele bărbat,
In epoca de glorie numită Ceaușescu.

NICOLAE DRAGOȘ

viata literaturii

Poezie

Steaua secretă *)

Prea multe lucruri noi nu aduce cea de-a doua carte a lui Traian Furnea, **Steaua secretă**, Ed. Albatros, 1985, după debutul cu **Legitimație de poet**, la aceeași editură. Citeva din obsesiile primului volum (re-descoperirea copilăriei, a sentimentului prieteniei etc.) sunt abandonate, fiind aprofundat, nuanțat, reiterat cel al re-descoperirii erosului, însă și de această dată, în cadrul destul de strimț al anecdoticului, autoironiei, parodicului. Cel care își intitula prima carte nici mai mult nici mai puțin decît **Legitimație de poet**, a ajuns acum să declare cu nonsalanță că „Eu nu am reușit s-ajung poet” și aproape că am fi în stare să-i dăm dreptate dacă am avea în vedere un poem ca **Scrisoare**, o preaevidentă pasișă după Mircea Dinescu, căruia, de altfel, îi frecventează adesea și temele. Poet nu este Traian Furnea nici în alte „rimări și ritmări” prin care-și exersează disponibilitățile în încercarea de a-și apropia poezia, nereușind însă decît să se îndepărteze de ea. Neconvingător este și în poeme ca **După un an**, **Cintec**, **Bani mărunți** ș.a. unde-și întemeiază universuri pe un anecdotic facil, de prost gust, adesea hilar, făcînd în același timp exces de epic, de autobiografie. În încercarea sa de a decodifica semnele realului anodîn el se apropie, într-un fel, de Liviu Ioan Stoiciu, efectul oralității și al ironiei amare fiind însă departe de ale acestuia. Din cele două cicluri ale cărții, **Steaua secretă** și **Silozurile memoriei**, doar din primul, la o selecție riguroasă, mai rămîno poezie. Cel de al doilea nu e decît o sumă de tablete lirice, corect și „frumos” scrise, argumente la capacitatea autorului de a poetiza pe diverse teme.

Ceea ce mai rămîne dincolo de „silozurile” cărții, peste treizeci de poeme, este poezie adevărată, aparținînd unui autor care dă dovadă de talent, profunzime. Faptul că nu știe să-și gospodărească talentul este indiscutabil; numai așa se

explică neseriozitatea unui mozaic al vâlorii. Dacă nu cumva și conștiința artistică a lui Traian Furnea este încă fragilă.

Dar ce se cristalizează în spațiul cu poezie al cărții? **Steaua secretă** a poetului este erosul recuperat prin evocare: „Sint seri în care / Amintirea ta / Imi tulbură carnea și viața” (**Sint seri**). Odată cu un eros adolescentin, este recuperat și un topos al inocenței, al purității, al unei lumi neagreate de civilizație: „Alerg prin griul ud / Cu ea / Cu fata descultă” (**Prin griu**), „...locuim / Nu departe de moară / Într-un sat / Mult departe de ea” (**Cintec**), „Tu îți strigi giștele / Eu alerg nebun peste cîmp / Sărutînd în zborul lor / Cuvintele tale” (**Sărutînd în zbor**), „Am urcat azi prin pădure / Să caut vechiul lac / În care carnea / Și anii noștri tineri / Ni i-am scaldat împreună cîndva” (**Lacul**), „Printre pruni / Șarpele ce te-a mușcat de picior / Nu mai e” (**Printre pruni**), „Fugeam după ea prin porumbul uscat / Cu volburi agățate de picioare / Și ea alerga înaintea-mi / Cu flori de lucernă în mină / Rizînd” (**Peste ani**) etc. Ceea ce nu înseamnă că e refuzată tentația orașului, în special a celui neînsemnat, cu lumea sa dispersată, ignorabilă.

Erosul, în poezia lui Traian Furnea, e pus cînd sub semnul neîmplinirii, interdicției, al provizoratului: „Noi ne-am iubit doar o iarnă / Tin minte norii cenușii / Ce nu-și puteau sălta carnea multă / Pînă dincolo de dealuri / Și rămîneau să ne ningă / Să ne ningă // Să ne ningă întruna // Noi doar sub fulgii mari ne-am iubit // N-am alergat nici cînd / Cu tine prin ierburile crude / În răcoarea cunetelor mari / Niciodată n-am stat / Cu boabe calde de griu / Noi nu ne-am bătut / Niciodată ploile toamnei / Nu ne-au curs pe gît / Pe obraz // Noi ne-am iubit doar o iarnă / Numai iarna imi aduc aminte de tine / Cînd tiparul trupului în omăt / Plîngînd mi-l privești” (**Doar o iarnă**), cînd e o himeră: „...cînd să te îmbrățișez / Te desfaceai dintr-odată-ntr-un / Stol alb de păsări” (**Pasare albă**), cînd e joc: „Alerg prin griul ud / Cu ea / Cu fata descultă // Pe mina mea ceas demult cumpărat // Pe mina ei / Ceas ieftin / Cu pixul desenat” (**Prin griu**), cînd cade în grotesc: „Am cunoscut o fată frumoasă // Mellita se numea era / Fata unui morar și știa / Să duidea ca moara” (**Cintec**), cînd nostalgice bucolice: „Copilă descultă / Prin ierburile calde / Paști giștele satului mie străin” (**Sărutînd din zbor**), cînd... În poezia lui Traian Furnea fețele lui Eros par a fi fețele lui Janus, iar Patul lui Eros pare a fi Patul lui Procust. Și nu facem doar un simplu joc de cuvinte.

Sint în această secțiune a cărții multe poeme memorabile și cartea s-ar fi putut rezuma, fără prejudicii, doar la ele. Așteptăm ca Traian Furnea să se ia în se-

rios, să-și ia în serios înzestrarea sa. Căci e un poet născut iar nu făcut.

NICOLAE BĂCIUȚ

*) Traian Furnea, **Steaua secretă**, Editura Albatros, București, 1985.

Proză

Mitul orașului*)

Dacă în scrieri epice anterioare Mircea Constantinescu este preocupat de reconstituirea istorică, în volumul „**Aleargă pentru viața ta**”, alcătuit din două serii de povestiri grupate sub titluri semnificative („**Povestiri din București**”, „**Alte povestiri din București**”) spațiul central aparține metropolei bucureștene, civilizației pe verticală și furnicarului industrial, microstructurilor sociale, profesionale și morale corespunzătoare din perspectiva diacronică a transformărilor istorice și a modernizării formelor de viață. Apelul titular înscrie optimist efortul edificării individuale în dialectica metamorfozelor citadine.

Unitar prin cadrul realist urban, volumul este unitar și prin caracterul progresiv al acumulării experiențelor umane și circumstanțelor de viață conform concepției textelor într-o succesiune temporal-evolutivă: de la copilărie la maturitate, de la periferia insalubră la zona industrială modernă. Între aceste repere, fantezia epică și verva descriptivă funcționează caleidoscopic pe câteva teme: mahalaua, copilăria dezmostenită, relațiile sociale, erosul.

„Pendulul mamei drag”, „Actorul Lică în relache”, „Basm fără happy-end” se dezvoltă pe tema copilăriei frustrate de afecțiune, confruntată brutal cu nevoia de subzistență, a bucuriei jocului simplu anulat de descoperirea lubricității. E cazul lui Darie, rătăcit în infernul sărăciei urbane pe fundalul războiului și al mizeriei fizice îngroșată hilar și grotesc într-o viziune care nu menajează cinismul. Tonul naratorului se adaptează psi-

hologiei infantile, ia culoarea inocenței, uncori pînă la exces sentimental, alternează notația scurtă cu pauza descriptivă amplă, modifică distanța stilistică față de personaje, reușește efectul scenelor de grup.

Citeva povestiri se deschid spre zona tragicului absurd, a straniului oniric și fantasticului. La origine se află cauze traumatizante diverse: „Vă mai amintiți de 4 aprilie?” este monologul incontinent al unui dezechilibrat mintal din care se poate totuși recupera întimplarea tragică suferită. „Post-scriptum pentru Vasilide” și „Cinci gesturi și toate cinci” introduc motivul dublului și respectiv ambiguitatea realului cu inchi-puirea, provocate de conștiința culpabilității. Solitudinea și aspirațiile refulate, vanitatea deșartă și cnoventionalismul eliberează disponibilitățile perceptive în cîmpul delirului liric („Pretextele pentru o fericire deplină”) sau al minimalizării ironice („Femininul de la sacagiu”), faptul divers, revolta insolită schițează crize minore, idile fără deznodă-mint.

Mai complexe, deși mizează pe un procedeu compozițional riscant, „Dacă X, atunci foarte probabil Y”, „Vă și viața lor dintr-o bucată”, „Nostalgia cuplului, lingă Veneția”, „Simbătă, cînd oamenii se întorc” sint povestiri în care, cu toate că preferă formal statutul autonomiei față de personaj, naratorul recurge la stilul indirect liber subordonînd relatarea conștiinței eroului pentru a se obiectiva în scurte intervenții realiste, introduce cronologia discontinuă a rememorării, experimentează autenticitatea prin tehnica oglinzilor. Personajele dețin o capacitate uimitoare de percepere a realității și gustul insașiabil pentru reflecție față de care experiența individuală propriu-zisă rămîno necorespunzătoare și nerelevantă. Cîștigă, prin compensație, proiecția mediată subiectiv, cînd ironic, cînd liric, a victii marelui oraș, în ipostaze complementare.

Densitatea epică a povestirilor nu rezidă în concentrația narativă ci în acumularea generoasă de fațete ale aceleiași realități, reperabilă în pulbera infinită a detaliilor sugestive, funcționînd ca indici de atmosferă dar și independent, ca theatrum mundi al omului modern.

Mai puțin convingător prin construcție epică și psihologie, deși experiențele dialectale sau argotice ale unor personaje sint notabile pentru surprinderea exactă a tipului de gîndire, Mircea Constantinescu se impune prin forța de a delimita simptomatice actualitatea unui spațiu de existență infinit de complex.

DOINA DIACONU

*) Mircea Constantinescu, **Aleargă pentru viața ta**, Ed. Albatros, București, 1985.

În jurul anticipației

Șansa românească (I)

În judicioasa sa carte despre anticipație (**Literatura S.F.**, Editura Univers, 1980) Florin Manolescu ajunge la următoarea concluzie în ceea ce privește componența genului: „Într-o proporție de aproximativ 90 la sută, literatura S.F. este o literatură populară (numită și literatură de consum sau Trivialliteratur), cu o valoare estetică și de cunoaștere foarte redusă. Adeseori se întîmplă ca normele care se instituie la acest nivel, și care sint în esență norme de consum, să exercite o

presiune asupra întregului domeniu”. Există suficiente motive pentru a afirma că la noi această presiune este actualmente foarte puternică, pînă la aproape a sutoea textele exprimate prin cele zece procente rămase (conform terminologiei aceluiași autor) SF-ului „exigent și grav”. Un semn că așa stau lucrurile este scăzutul interes al editurilor pentru antologile de anticipație autentice, alcătuite din texte perfect valide ca literatură și însoțite de un aparat critic corespunzător, precum și preferința lor (de bună credință) pentru textele cit mai vandabile, în stare să nu stîrnească nici cea mai mică dificultate la lectură, texte „prefațate” de o sumă de fraze convenționale, pe înțelesul tuturor.

Această atitudine editorială este un simptom semnificativ, meriind a fi comentat. Cum s-a ajuns aici, la situația ca literaturilor SF să li se spună fără ocolișuri, că genul lor preferat ține în întregime de literatura comercială? Germeii acestei mentalități trebuie căutați în decenții șase. Atunci, de dragul „racolării” pentru gen a cit mai mulți autori, fie

aceștia și veleitari, a fost afirmată și practică, eu vinovată asiduitate, ideea că SF-ul este genul cel mai permisiv cu putință. O larghetate aparent sublimă, dar, după cum se vede, păguboasă pe termen lung. Fiindcă „doctrina”, realmente catastrofală, a permisivității, întemeiată pe aserțiunea că scrierile SF sint ușor de „făcut”, pareă și mai ușor de publicat, a alimentat, în mod corelativ, impresia, devenită loc comun, că genul nu prea are tangențe cu literatura autentică. Drept urmare, genul a polarizat mai ales autori nesemnificativi, gata să considere drept providențială „favoarea” de a fi incluși într-o antologie de mare tiraj. Tot în perioada de consolidare a „doctrinei” se află și rădăcinile sentimentului de jenă, chiar de culpabilitate, capabil să-i paralizizeze pe cei cîțiva autori autentici, interesați de gen. Într-adevăr, nu este prea confortabil să fii cunoscut drept un autor pasionat de o literatură din familia celei poliștice. Au apărut, în deceniile șase și șapte, numeroase texte lipsite de orice valoare literară, „prizate” de către edituri cu îngăduință ironică cuvenită unor rude ale ro-

manelor poliștice. Tot un efect al „doctrinei” au fost și carenta cronică sau chiar vidul de autoritate critică. Are vreun sens să te dedici unor texte facile, pe care le „termini” în citeva articole, printr-o lesnioasă descriere a procedeelelor și temelor? Răspunsul negativ la această întrebare justifică interesul cu totul accidental al criticii pentru SF-ul românesc (în volumul citat, de exemplu, din 275 de pagini, SF-ului nostru de după 1951 se acordă doar 14). Unele realizări (exemplare fiind mai ales scrierile lui Vladimir Colin) au argumentat convingător în favoarea unui SF, non-comercial, încercînd să contracareze efectele nefericitei orientări. Dar valul produselor de serie a fost mult mai puternic decît ele. Există deci îndreptări ale afirmației că, pentru perioada de apariție a Colecției „Povestiri științifico-fantastice” (1955—1974), procentul propus de către Florin Manolescu este flatant, mai aproape de adevăr sîtuindu-ne dacă luăm în considerare unul de 95—97 la sută, pentru textele comerciale.

VOICU BUGARIU

Revista revistelor

Supliment literar-artistic la Galați

De la Galați ni se face surpriza unui supliment literar-artistic al ziarului „Viața nouă”. Format tabloid, putînd fi dețășat din ziar, el se conturează deja ca o veritabilă publicație literar-artistică. Apariția acestui supliment al ziarului „Viața nouă” era cu atît mai necesară cu cît există la Galați o puternică grupare de creatori care aveau nevoie de un spațiu publicistic. De remarcant, la acest prim număr, largul diapazon al preocupărilor suplimentului, de la anchete de genul „Unde ne sint spectatorii?”, consacrată prezenței spectatorilor la Teatrul dramatic din Galați, pînă

la versuri grupate sub genericul „Acorduri lirice”. Paginarea și grafica dau o notă de eleganță acestei apariții. Printre alții semnează și Dan Plăeșu, Ion Trif Pleșa, Lică Rugină, Radu Macovei, Sterian Vicol, Grigore Sorescu, Dumitru Tiu-tiuea, Katia Nanu, Doina Adriana Stan...

Pornînd de la premisa că am văzut doar primul număr al acestei publicații, sperăm că pe viitor profilul său se va îmbunătăți în două direcții, și anume: — creșterea numărului de colaboratori (nu ni se pare firesc să existe mai multe ma-

teriale, cu aceeași semnătură, într-un singur număr); — o mai atentă rubricizare și o redistribuire a materiei în funcție de importanța publicației respective.

Răzlețe

Un film românesc în engleză

Spre surprinderea spectatorilor, în filmul românesc „Racolarea” se vorbește aproape tot timpul în limba engleză. Faptul că acțiunea acestuia se petrece într-o țară străină nu justifică această inițiativă pe care nici o cinematografie din lume n-o practică. Ni se pare cu atît mai regretabil cu cît se vede

limpede efortul actorilor de a pronunța cit mai corect replicile în engleză. Filmul transformîndu-se astfel într-o lecție de învățat limba engleză fără profesor.

Așteptăm surprize de calitate

Sperăm că în acest an, două dintre sălile bucureștene de expoziții vor oferi publicului iubitor de artă surpriza unor manifestări de calitate... ridicată; oricum, sălile „Galeriilor de artă ale municipiului București” (G.A.M.B.) și „Eforie” despre care este vorba, au prilejuit în anul trecut mai mult surprize neplăcute. Cu rare excepții, aici, s-au perindat „obiecte” ale unor autori care ne-au pus în dilemă asupra statutului fiecăruia dintre ei: ori nu erau lucrări de artă, ori nu erau creații adevărate ci improvizații. Din respect și grijă pentru gustul

publicului, din responsabilitate pentru „sănătatea” vieții noastre artistice, rugăm pe cei în drept să vegheze ca aceste două săli să nu mai găzduiască acte de caritate ci acte de calitate artistică.

În librării

În atenția iubitorilor de lectură. Au intrat în librării: o incitantă monografie pe care Traian Vedinaș o consacră unuia din marii întemeietorii ai culturii române scrise, cărturarul **Coresi**; o nouă plachetă de versuri, **Ceremonia de trecere** de Dorin Sălăjan, redactor la revista Flacăra, pe care colegul său, criticul Radu G. Teșosu îl prezintă sugestiv pe copertă. Două cărți de proză scurtă, **Singurătăți** (Editura Eminescu) de Alexandra Stănescu și **Penultima partidă de zaruri** (Editura Cartea Românească), de Lucian Strochi, doi prozatori din tinăra generație, talentați și originali.

confesiuni esentiale

Constantin Popovici

ÎN ARTĂ AVEM O RESPONSABILITATE NU NUMAI FAȚĂ DE AZI, DAR MAI ALES FAȚĂ DE VIITOR

— Cind se pomeneste numele dvs. cel care vă cunosc activitatea tin să completeze imediat : cel cu „Electricitatea”, nu întotdeauna însă, cind spun „Electricitatea de pe Argeș” toată lumea îi cunoaște acestei lucrări autorul. E atit de cunoscută încit a devenit parte integrantă din muntele ce străjuiește barajul de la Vidraru, imaginea ei, reproducă de sute de ori, e învăluită de-a dreptul în legendă, o legendă modernă, e adevărat, dar fermecătoare. Vă supără această viață independentă pe care și-a asumat-o lucrarea dvs.?

— Dimpotrivă. Eu însumi am auzit niște povești...! Sincer să fiu în '71 cind am terminat de amplasat lucrarea îi doream o astfel de carieră dar nu bănuiam totuși să se-ntimple așa.

— Adică? Ce e dincolo de legendă? Care e povestea ei neștiută sau mai puțin știută de unii?

— Pină la un punct e o poveste obișnuită. Ideea a încolțit în mare, ca o plantă, în mintea mea încă de pe vremea cind eram student și lucrarea de diplomă a ajuns astfel chiar „Electricitatea”. E vorba de prima variantă. La început era „femeie”, semăna cu o statuie antică și avea brațul drept ridicat deasupra capului, (ținind în mână un fel de lance. Apoi, tot lucrind, documentindu-mă, „motivul electricității” s-a combinat cu cel al lui „Prometeu” alunecind, astfel, încet, spre silueta unui bărbat. În 1967 ajunsese în mare, la formula de sinteză apropiată celei de azi. În tot acest timp, munca mea s-a îndreptat spre redarea senzației de putere și de forță.

— Ideea acestui loc a cui a fost?
— A mea. Eu am ales locul. După ce am expus-o la Sala Dalles în 1969, mi-a devenit foarte clar faptul că ea nu poate sta decit în preajma unui baraj de hidrocentrală, apoi am căutat locul în al cărui peisaj să-și găsească și cea mai bună perspectivă și cea mai bună vizibilitate, să socheze dar să nu contrasteze cu cadrul natural. Mai greu a fost să-i conving pe unii că trebuie așezată acolo sus, în virful muntelui, fiindcă acela susținea, n-am înțeles de ce, că ea trebuie așezată în vale (probabil prin asociere cu turbinele). A invins soluția mea.

— Se sfirșea munca de atelier și începea epopeea.

— Da, da! Cam așa a fost. Dar a fost frumos! În primul rind am retezat virful muntelui uite-așa : hirși! 1 000 m², ca să pot turna postamentul. M-a ajutat un inginer specialist în seismografie. Am săpat un bazin pentru armătură : am creat astfel un miez de beton — 5 vagoane! Apoi, peste el s-a înălțat soclul de 6 m, iar deasupra lucrarea, statuia propriu-zisă, înaltă de 10 m. Am turnat-o în inox japonez.

— De ce nu în bronz?
— Cădea. Cădea pur și simplu, de greutate. Păi, știți ca grosimea are inoxid 4 cm în partea de jos și 2,5 cm sus. Înțreaga impostare e calculată de acest inginer ca să reziste neclintită în următoarele condiții : acoperită în întregime cu un strat de gheață gros de 20 cm, la un curent de 9 și în bătaia unui vânt de 150 km/h. Singura mea grijă e să nu bată vântul ceva mai tare!

— Cum ați urcat-o pe munte?
— Am turnat-o în final în mărimea ei de acum și am împărțit lucrarea în 4 tronșoane pe care le-am ridicat pină în virful muntelui cu funicularul. Instalarea ei cu postamentul, soclul, sudare, a durat, aproape trei luni dar am beneficiat de niște echipe de băieți nemaipomeniți, tot de la șantierul hidrocentralei. Ei au vrut să lucreze. O echipă n-a vrut să coboare de pe munte timp de două luni de zile pină n-au văzut-o gata. Ziceau că e lucrarea lor, și o spuneau peste tot, aproape fără glumă. Țin minte că a apărut în „Flacăra”, după aceea, un interviu care se chema chiar așa : „Am auzit că e lucrarea dvs.”. Frumos, nu?

APOI S-A NĂSCUT LEGENDA

— Nu pot să dau o explicație clară dar, cert e faptul că, indiferent de vreme, statuia nu prinde gheață, nu „ține” zăpada, rămânind tot timpul anului așa. Ducindu-mă pe acolo am auzit că sînt oameni care urcă sus de tot muntele, pină la ea, crezind că dacă o ating se vindecă de durerea care le chinuie trupul. Dar asta să nu scrieți!

— Bine nu scriu. Deși... e frumos : te rapie prin artă!

— Altă-dată făceam niște diapozitive color și o bătrînă a venit la mine să-i fac și ei o fotografie. Soția mea i-a explicat atunci că eu nu sînt fotograf ci autorul lucrării, da' ea s-a uitat neîncrezătoare la soție și-a zis : „Ei, cum se poate asta! Păi statuia îi dată așa cum e

acum : cu munte cu tot, cum era s-o faci dumnealui?!” Dar altele mă supără pe mine : de exemplu uite plasa asta de arțizanat pictată, reproducind statuia „nițel corectată” sub care scrie „Zeita luminii”. Asta nu mai imi place de loc și vă rog să scrieți.

— Scriu. 1971 a fost un an extraordinar pentru dvs.

— Credeți?
— Nu numai eu. Mai întii succesul cu „Electricitatea”, apoi „Bacovia” și-n urmă premiul I pentru sculptură al Uniunii.

CU BACOVIA IEȘIM DIN LEGENDĂ ȘI INTRAM PE POARTA ARTEI MONUMENTALE

— Și Bacovia tot din anii tinereții mi se trage. Student fiind, mai lucrasem portret, destinat spațiului în aer liber. Eram în anul II cind am executat bustul lui Carol Davilla pentru Spitalul militar din Sibiu în niște condiții! La Morgă fiindcă n-aveam atelier, eh! În '63 am executat un Cap, apoi în '65 am prezentat la Dalles un bust al poetului. Peste motivul portretistic, au venit sugestiile unui ciclu de „Lacustre” care mă obsedează și azi. Ele imi sugerau sentimentul apăsător de singurătate pe care am încercat să-l traduc prin diferite soluții de suspendare a volumelor. La toate aceste studii ale mele în desen și modelaj s-au adăugat încercările din ciclul „Calvar”, privite ca niște sperietori. Nici „Lacustra”, nici „Calvarul”, ca toate ciclu-

Artistul care a dat artei românești două monumente de o modernitate și o vigoare inedită, la numai 33 de ani, e, azi cu atit mai mult, fascinant prin marca talentului și incitant prin personalitatea sa de o originalitate 100 la sută.

Constantin Popovici, fiul altui sculptor important — Ion Grigore Popovici și al pictoriței Nadia Popovici, e azi, la cei 48 de ani (pe care îi va implini la 1 februarie, cind, vorbele sale, rostite nu de mult se vor fi tipărit), un creator ce reprezintă un moment în arta noastră.

Gindurile și opiniile sale dure și categorice,

rile mele de altfel, nu sînt nici pe departe încheiate. S-ar zice că o dată cu monumentul, sau cu un număr destul de mare de lucrări pe o temă, epuizez subiectul. Alții poate ; eu niciodată. Lucrez meru la ele. Ei, și după ce mi s-a cristalizat în minte ceea ce aveam de făcut, am beneficiat de ajutorul secretarului de partid care era, pe atunci la Bacău. Avea o mare admirație pentru Bacovia, inițiasă și incurajă festivalurile băcăoane, care se transformau în niște sărbători spirituale de o mare frumusețe.

— Și locul acesta arc mica lui poveste, așa-i?

— Nici nu se putea altfel. Cind faci un monument care să rămînă, totul trebuie făcut de la început ca lumea și fără tîrguie. Soclul statuii lui Bacovia înalt de 0,5 m este însă foarte mare ca întindere 13x13 m. Vă dați seama? Acolo unde mi-ar fi plăcut mie să șadă Bacovia era însă o lucrare nesemnificativă care a fost mutată în altă parte a orașului. Și-n locul ei l-am „așezat” pe Bacovia.

— Stă într-adevăr foarte bine și, în solitudine ei, imaginea picură tristețe chemînd ecoul altor versuri celebre : „Lacustra jalea ta mi-e dragă / Pin' la durere și extaz”.

ODATĂ CU „MONUMENTUL INDEPENDENȚEI” DE LA ORADEA, URĂM O TREAPTĂ DIN ISTORIA ȚĂRII

— Monumentul de la Oradea este după cum bine știți, înălțat în semn de omagiu adus celor 300 de țărani bihoreni (nu toți au fost țărani, au fost și învățători, studenți, orășeni) care au trecut munții, apoi Dunărea și s-au alăturat trupelor române din Regat, luptînd pentru nealinierea țării în războiul românoruso-turc de la 1877. Pe soclul înconjurat cu basorelieful, evocînd scene de luptă, se înalță compoziția propriu-zisă, turnată în bronz, alcătuită din trupurile a trei bărbați (unul cu chip de dac, altul cu

chip de roman și celălalt, în port bihorean).

Intotdeauna cind a fost vorba de aceste lucrări, oamenii au fost mereu alături de mine, solidari, dovedind un spirit de sacrificiu și o participare sufletească de o emoționantă dăruire. Să vă mai dau un exemplu. Grupul din bronz înalt de 10 m l-am turnat la atelierul Fondului Plastic din București. Un camion a venit de la Oradea să-l transporte. Fiind atit de mare, compoziția a trebuit să fie tăiată în două — tăietura s-a făcut cam pe la briul personajelor. După ce le-am așezat în mașină, le-am asigurat, mă pregăteam să le acopăr cu o pinză. Atunci soferul m-a oprit : — „Nu, lăsați așa : să vadă tot drumul!”. Și așa a mers pină la Oradea lucrarea mea, luînd, după dorința acestui om simplu, aspectul unui ritual românesc de trecere dintr-un ținut într-altul, pină la definitivarea lui înrădăcinare în pămîntul bihorean. Restul... îl cam știți : a fost inaugurat în '82 și...

— ...în '83 ați primit Premiul Academiei R.S.R. pentru sculptură. Ce alte lucrări v-au adus satisfacții?

— Alte lucrări mi-au adus insatisfacții. Nu peste tot dai de oameni care să înțeleagă rostul unui monument, al unei statui în viața orașului, și o privesc ca pe o tonetă oarecare. „Victoria” de exemplu mi-e nespuse de dragă și am lucrat-o cu mare entuziasm.

— A fost comentată elogios datorită eurașului ei de a nu fi rămas la stadiul unei imagini înrobite victoriilor antice,

pundă sau să nu zgirie accentul trebuie pus, neapărat, pe-nția silabă), în lumina gălbuie a veiozei orbită doar, în treacăt de strălucirea frică dormitind uitată-n boluri, în tihna nezdruincinată a unei camere de lucru cu birou imens, (de scriitor), cu pereții căptușiți de bibliotecă (de cercetător), obiecte statornice printre care se strecoară, foșnind discret și util, Augustina, larul feminin al casei din strada Mihai Eminescu, singurul lucru anacronic a fost tășul vorbelor și vorbele sîrînd ca așchiile din tășul gîndului, cioplind idei ca barda din trunchiul unui copac.

— În acele după amieze senine de ianuarie, coborînd spre seară, dincolo de tensiunea mărțurisirilor smulse dinlăuntrul său, lovîndu-se doar de indiferența aburilor de ceai dansînd în aer, în atmosfera caldă, plăcută și lenesă a căminului alintat de torsul miței Țintii (ca să răs-

dar cu un sol de tainică legătură cu trecutul. Pot să citez din...?

— Nu mai citați din nimeni că sînt supărat. Știți unde se află?

— Eu da, dar poate că alții nu.

— La intrarea în stadionul din Vaslui (deși nu e nici o aluzie la vreo victorie sportivă), pe un teren sub nivelul de acces pietonal, astfel încit e privită de sus în jos, ca din balcon. E pur și simplu turtită : nu mai are nici o perspectivă, dimensiunile sînt falsificate prin proasta amplasare ; pe de altă parte, o operă de artă are nevoie de un spațiu în jur.

— Așa numita „izolare estetică”.
— Exact. De o distanță respectuoasă între ea și mediul înconjurător care presupune de multe ori și desfășurarea vieții de fiecare zi. Ei bine, la 2 m de ea, i s-a plantat o gheretă unde se vind tichete.
— Dvs. cumulați o suită de ciudățenii. Prima : nu aveți nici un premiu de artă monumentală în schimb aveți Premiul pentru desen al U.A.P.

— Asta e explicabil fiindcă am expus mereu desene. Desenul este o pasiune firească pentru mine, nu desenez așa cum fac alți sculptori, adică schițe pregătitoare pentru monument, ci studii, prelungiri ale viziunilor mele spațiale, tot așa după cum și pictura mea e o completare a exprimării plastice tridimensionale redusă la două dimensiuni căreia i se adaugă însă culoarea. Sculptura nu trăiește într-un spațiu amorf, acromatic ci viu și implicit colorat. Cit privește premiul de artă monumentală? Hm!

— Al doilea paradox, dar poate că pină la urmă, e doar o întimplare : deși sînteți prin familie și naștere ieșean, nu ați dat orașului dvs. un monument.

— Deși am dorit întotdeauna acest lucru cu... cu patimă. Mă credeți?

— Eu da.

— Sînt legat de București la fel de mult și nu am putut să fac încă nimic nici pentru el. Atelierul meu zace de lucrări, proiecte, capelul meu geme de idei

care s-ar putea transforma, măcar unul dintre ele, în realitate. Merită atit de mult acest oraș ! Am lucrări risipite peste tot în țară de la Onești la Piatra-Neamț, de la Drobeta-Turnu Severin și Galați, la Alba-Iulia, Maieru, Sibiu sau Măgura ș.a.m.d. Ei, cum se face că aceste drumuri nu se întretaie niciodată la București?!

— De data asta nu mai e de ordinul paradoxului ci al evidenței și al adevărului : ați fost trecut în dicționar de artă modernă și enciclopedii străine în mai multe rinduri încă din primii ani după absolvirea Institutului, ați fost inclus în cadrul celor mai riguroase selecții printre acei sculptori care reprezintă în mod strălucit arta contemporană românească sau chiar ultimul veac de sculptură din România, alături de nume de prestigiu, înaintași și întemeietori de școală : Stork, Paciurea, Anghel, Medrea, Jalea, Maitec. Care sînt opiniile dvs. în legătură cu arta monumentală în România?

— Voi fi doar critic. Mai întii nu toate obiectele ridicate la rangul de sculptură și așezate pe un soclu sînt monumente. În absența unei idei generoase, sau prost abordate, sau greșit interpretate, sau realizate de oameni lipsiți de talent, de forță de expresie, aceste „produse” nu sînt de loc artă, nu servesc ideea, și o dată intrate în circuitul public cu greu mai pot fi scoase. Un monument nu se anulează sau înlocuiește la fel de ușor ca un tablou : îl dai jos de pe perete și gata. Există la ora actuală la noi cîteva lucrări ale căror greșeli de perspectivă și compoziție, „trîntesc” un candidat la admitere. Doi. Avem o responsabilitate nu numai față de azi ci mai ales în perspectivă. Viitorul ne va judeca.

— Există și un vinovat?
— Critica. Eu nu sînt pătimaș, mă declar independent și neapartinind nici unui grup. Și mai sînt de părere că, în general, un artist trebuie să tacă și să lase opera lui să vorbească. Dar între tîmiiere, „stilul «carte de telefon», ca să nu fie nimeni supărat” și victimismul ridicat la rang de criteriu estetic („Săracu” de el !”) critica are locul ei precis.

— Pe care l-a abandonat?
— Dvs. ați spus-o.
— Să notez?

— Tare mi-ar place.
— Sînteți supărat pe critici?
— Nu vorbeam din punct de vedere strict personal. Cu mine critica (pină la un punct) a fost corectă. Mă refeream la fenomen, în ansamblu. Eu mă consider cel mai sever critic al meu. Nu regret nimic din ceea ce înseamnă activitatea mea. Privind în urmă, sau privind critic, nu am ce reproșa lucrărilor mele.

INTOTDEAUNA M-A INTERESAT SĂ SPARG CONVENȚIA

— Un sculptor, mai ales unul care a ales drumul artei monumentale, nu-și poate permite luxul sau inconștiența de a-și pierde timpul, de a sta degeaba, de a nu lucra. Timpul se duce iar ceea ce poate face azi, nu e în acest caz, întotdeauna foarte sigur, că mai poate face poimîine. Vreau să spun un artist adevărat care nu dă doar cu ciocanul (nu am nici o admirație pentru sculptorii musculosi : în acest caz halterofili ar fi niște autori geniali) ci acel artist care citește, se documentează, stă în bibliotecă, în muzeu, călătorește.

— ...sau scrie, cum faceți dvs. unecori. Atunci, vă întoarceți la matca lirismului strînut de-o mină deprinsă să supună granitul, sau lemnul și lăsați gîndului limpede, cale liberă : „Cu mulți ani în urmă, am cumpărat un trunchi de gorun, tăiat din greșală în grabă. L-am lăsat doi ani cu pădurea lui, să înceapă să se usuce ; l-am transportat într-un sat, unde am detașat bucăți din el, gîndindu-mă la schițele pe care le făcusem în desen, apoi m-am dus la atelier unde am lucrat mai departe. Lucrul «a mers de la sine». Gorunul, cu soarta lui, și schițele mele se întîlneau, mă conduceau la lucrările pe care le-am făcut. Fără grabă, fără prejudecăți, fără efecte «ușoare», de «suprafață». Împreună sînt un tot, se completează una pe alta. Cred că ascund în ele o presimțire — Moartea, obsesivă și implacabilă, sentimentul sacrificiului și al demnității pe care nu le-o poate răpi nimic... Numai eu am știut cite vor fi, cind vor fi gata și de ce vor fi gata. Lucrările nu vorbesc, nu cîntă, tac. Dar tăcerea citeodată poate fi grăitoare... și cred că este” : CONSTANTIN POPOVICI, 1985.

Interviu de SIMONA VĂRZARU

Ce este Antimetafizica? Se poate spune pornind de la ceea ce nu este deși a părut să fie. Considerată, pe vremea facerii ei, carte de interviuri, ea nu este carte de interviuri, deși protagonistul nu-i displace interviul. Părerea lui e că „interogațiile și întrebările toate au caracter copilăresc, pueril” și că, în consecință, „interviul nu este altceva decât o formă de a muta curiozitatea primordială într-una modernă”. El acceptă, dar îl sabotează punându-i o condiție: „Interviul e tot o copilărie, dar, dacă el nu stărnește monolog, nu face altceva decât să se transforme sau într-o anchetă sau într-un bluf”. Condiția e de a fi instrumental unei specii, și faptul că, în Antimetafizica, interviul nu e decât un mijloc se vede cu ochiul liber. Structura ei exterioară pare dialogică, dar, cu vorbele autorului „Elegiilor”, „dialog perfect nu există: cine întreabă are un gând și cine răspunde, altul, alt gând”. Structura profundă, careia i se devotază dialogul, e infinit polimorfică. Unele convorbiri sînt inele epice și (sau) metaforice care se înlanțuie; în Adevăratele amintiri, de exemplu. Altele invită la a fi citite ca povestiri de sine stătătoare, ca aceea, halucinantă, cu titlul Ana Szilagy, în care Nichita reface destinul tragic al unuia „dintre oamenii cei mai dragi și mai stranii” ai copilăriei sale; ele înfățișează un prozator intrudit, pe două linii genealogice, cu prozatorii Mateiu Caragiale și George Bacovia. Unele convorbiri, ca Rubiconul, aduc a teatru: un teatru în care dramatismul e deopotrivă al fizicului, metafizicului și antimetafizicului. Altele se confundă cu eseu pur, pe teme fundamentale: a poeziei ca viață și moarte (O întrebare, un răspuns) sau a morții ca semioză (Libertatea față de moarte). Unele, asemenea celei care improvizază despre copilăresc, emană o suavitate de cantilenă (Cintec). Altele, foarte bogate, așezate sub titlul Nașterea și devenirea artei poetice, au aerul unui tratat: în ele, Nichita Stănescu își cristalizează meditația de o viață și de o operă asupra poeziei: regindirea propriei experiențe îi ajunge celui mai important poet român contemporan să fie și cel mai profund, mai original și mai novator semiotician român contemporan.

Spoiesc polimorfismul Antimetafizicii: paginile de memorialistică literară, abia punctate de cite o întrebare, absolut superbe, care fac, de exemplu, o iconă vie din Petre Pandrea și un personaj savuros din Zaharia Stancu; scrisorile în care Nichita îl alintă pe Aurelian pentru a se alina pe sine; portretele epice, în variante ce se deosebesc, din vina subiectului, doar prin cite o tușă, două, pe care, cu o mină tremurătoare în voința ei de siguranță, Aurelian i le face lui Nichita.

Mai pot fi descoperite în proza Antimetafizicii: poeme (într-un vers, stufoase, multicolore, bulversante, zăpăcite; citeva sute la un loc); tablete de pus pe suflet și anecdote de presărat pe rană; calambururi și aforisme; un Bildungsroman ratat din plăcerea de a rata; mai multe antiromane, izbutite din bucuria de a izbui; blesteme și bocete; sonete și cimilituri; declamații și dedicații; o încercare de elegă; multe epigrame cu chipul grecesc al speciei și vreo citeva, ca moștră, cu chipul superficial de astăzi; fabule cu animale, plante și mai ales cu idei cu funcția lor; glose și antiglose; sferturi, jumătăți și cioburi de hagiografie; în fiecare frază, cel puțin cite un haiku; elegii și elogi care se trag unele din altele; citeva schițe de culgeri de folclor; ceva mai multe concepte de filosofie; o bibliografie a cărților de căpății. Pure sau parodiate, de la poemul de citeva cuvinte la epopee,

zică), cealaltă e a biografiei «create», «montate», «făcute» în spatele operei și peotriva structurii și valorii ei.

Deși s-a spus că nu poți pune într-o carte personajul în totalitatea lui, adevăr pe care marii romancierii îl trăiesc pe pielea lor, iar pe Nichita Stănescu, ca pe orice geniu, nu-l poate pune nimeni într-o carte în totalitatea lui, nici măcar el însuși, Antimetafizica recomandă un personaj care se pliază perfect pe opera stănesciană: un integru, vesnic înspăimântat de platitudine, de prostie și de agresivitate; un tragi-comic, capabil să prefacă tragicul în suris și să vadă în fructul comediei simburile tragic: un caleidoscopic, dar exclusiv în sensul varietății simetrice; o ființă pentru joc, dar nu pentru jocul facil sau pingăritor, ci pentru jocul care angajează ontologic; un campion al purității, nu al celeia care mortifică și stafidește, ci al celeia esențiale, ca determinatie a absolutului; un atlet al prieteniei, ca formă a comuniunii și, în ultimă instanță, a identificării matricice („prietenia curată, cu precădere cea de idei și de destin, te scoate din «salubritatea» puținei vieți de

Elica, estetica, poetica, filosofia și le comunică nu impersonal (cum și le comunică, bunăoară, Marin Preda și Paul Georgescu în convorbirile cu Florin Murgur), ci sentimental, ca sfaturi pentru un învățcel. Bineînțeles, recitativul parenetic valorizează figura paradoxală a limbajului stănescian și, punind-o într-o situație nouă, o re-insolitează: „Să știi, Aurelian, că uneori regretul face parte din caracter și-l poți ține la deget ca pe o verighetă de aur. Cind mori pur și simplu e ca și cum n-ai muri. Cind mori, însă, însoțit de o defăimare, reinții pur și simplu” etc. Pedagogia e multiplu existențială. Învățătorul își instruieste învățcelul pe teme fundamentale ale ființei, de la cele morale (il învață generozitatea: „Cind ți se ridică mina că ai învins, îmbrățișează-l pe adversar și plinge-i distins de milă! După care, te rog eu, dăruiește-i trofeul!”) la cele patriotice, în «predarea» celor din urmă reactualizându-și, ca pe niște exemple intrupate, propriul sentiment de a fi întru limba română („Ai grijă de cuvintul, Aurelian, iar nu de numele cuvintului. Noi toți stăm, îmbătrînim și murim, noi toți simțim ai cuvintului dați. Limba română este cina cea de taină a Carpaților, Cine va fi în stare să îndrepte cotitura, ruptura Carpaților, în limba luminii va vorbi. De ce crezi tu că s-au rupt Carpații cu un cot? Carpații toți s-au rupt în curbura Buzăului și a Ploieștiului ca să apere numele limbii române”) și întru pământul românesc, sentiment pe care și-l comunică cu o metaforă alegorică afină Mioriței și eminescienei Mai am un singur dor: „Orice mort al meu și chiar și moartea mea va prelunge pământul tu cu un cadavru, ci cu pământul cadavruului. Citi oameni au murit cîntind, citi oameni au murit visînd, citi oameni au murit vorbind au prelungit pământul țării mele de a fi. Pentru mine, pământul României e o stare de a fi”. Grave, duioase, excentrice, fantasmagorice, „scrisorile” și „telegramele” din Retina lui Homer alcătuiesc o carte de învăță-turi, ele însele grave, duioase, excentrice, fantasmagorice; căci epistolele și sfaturile aparțin unui poet de pentru todeau-na, dar care scrie în secolul XX.

Discursul lui Nichita Stănescu produce încontinuu stupefacție: dacă stupefacția nu rodește din profunzimea gândului, ea se bazează măcar pe o găselniță extraordinară. Poate funcționa în gol, dar nu încetează de a uimi. Fraza n-are nevoie de ornamente, pentru a fi frumoasă; n-are nevoie de note de subsol, pentru a fi cultă; n-are nevoie de hobote de artificii, pentru a ilumina. Nu se simte nici un fel de efort în spatele acestei spunerii care nu-și permite niciodată comoditatea. Povestitor, poetician, memorialist, critic literar, judecător moral, istoric ploieștean, indiferent ce funcție își arogă, protagonistul își (re)generează același limbaj insolit cu același aer firesc.

CONSTANTIN SORESCU

Antimetafizica, „un roman pe viu” (I)

toate speciile și genurile literaturii pot fi identificate în Antimetafizica. Impresia nu e cituși de puțin de bric-à-brac sau de galimatias: Antimetafizica e ceva mai mult decât suma lor la un loc.

E vorba, în fond, de povestea unui spirit. Nichita Stănescu vrea să compună un personaj care să-i reprezinte opera. Știe că „biografia poetului e opera lui”, că „opera cea mare e înăuntru, în spirit, iar nu pe stradă, pe caldarim” și, mai mult decât a o ști, trăiește realitatea distorsiunii dintre biografia eului creator și biografia eului empiric. Ceea ce își propune e de a „crea” un personaj „în spatele” operei sale: „un autor posibil”. Nu unul abstract, ci unul „concret, fizic”. Insolitul termen „antimetafizică” își arogă această conotație; în el reverberază nostalgia biografiei omeneste, pe care o nutrește marii creatori, concrete, dar nu neapărat exacte, căci concretitudinea nu se confundă cu exactitatea. Personajul care e de elaborat trebuie doar „să pară a fi real”, nicidecum să fie ca atare. Existența lui e una antimetafizică, dar a fi antimetafizic nu vrea să spună a fi în contra metafizicii: vocabula exprimă o accentuată oroare de idealizarea biografiei Autorului și, complementar, o similară poftă de real. Metafizica și antimetafizica sînt fețele a celeiași medalii: una e a operei (și, despre poezia sa, Nichita Stănescu spune că este, „ea orice poezie lirică”, metafizică),

poet, și așa profund impersonală. Un poet devine personal odată cu un grup mare de cititori ai lui, iar dacă talentul lui e profund, un poet devine impersonal odată cu o țară; și de ploieștean, în care risul și plînsul nasc o unică stare; un fitu care simte a fi Fiul omenesc; ochiul și gura zeului; omul în care condiția umană și-a răsadit cele mai frumoase din ambiguitățile ei.

Așa, deși mereu altfel, se recomandă în Antimetafizica Nichita Stănescu: și chiar așa se comportă personajul cu acest nume din carte. Facerea ei îl obligă să se re-construiască și, de la un punct, să-și descopere posibilități existențiale noi.

Numai una din aceste revelații. Buna credință cu care personajul secundar se angajează în dialog, dar și urzeala de intrigi care se țese în jurul acestei invidiabile aventuri spirituale incurajează un sui generis asentiment reciproc. În Nichita Stănescu se deșteaptă, înăbușit pînă atunci, sentimentul de păter, iar în tinărul companion, un fel de straniu sentiment filial. Fără voia lor, cartea înregistrează nașterea și dezvoltarea acestei iubiri.

Lucru explicabil prin întinderea partiturii, sentimentul de păter al lui Nichita se dezvăluie cu o mai neliniștită pregnanță decât sentimentul filial al lui Aurelian. Încă după primele convorbiri, „bătrînul” se pune față de „tinăr” în postura lui Neagoe față de Teodosie.

Pentru o mai dreaptă cinstire a trecutului

O reeditare

Alexandru Pelimon (1822—1881) este un scriitor cu operă foarte bogată și foarte negală. De loc din Gorj — a văzut lumina zilei în satul Novaci — Pelimon s-a stabilit încă de tinăr în București. A fost un om fără studii sistematice, cu o cultură de autodidact dar cu un eugest sincer și vibrant, atașat idealurilor naționale românești moderne (pașoptist, unionist), iar ca scriitor — curentului romantic. În lucrări de sinteză, în istoriile literaturii, locul care i se acordă este modest dar semnificativ. Se cuvine reținut faptul că G. Călinescu, care-i acorda lui Pelimon un spațiu foarte restrins, în prima ediție din Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent (1941), va reveni ulterior asupra părerii inițiale, după cum se vede din ediția a doua a lucrării (1982). În anii '50, G. Călinescu i-a consacrat lui Pelimon un medalion, inclus, împreună cu contribuții similare despre alți cincisprezece scriitori români din secolul trecut, în volumul Studii și cercetări de istorie literară (București, 1966). Desprindem din medalion începutul său concludiv: „Al. Pelimon — scrie G. Călinescu — merită atenția istoricului literar pentru următoarele motive: aparținînd micii burghezii a luat parte cu entuziasm la revoluțiunea din 1848, promovînd prin poezie ideile progresiste; a zăgrăvit cu laudabil realism aspecte ale mentalității mic burgheze și ale capitalismului epocii sale (...); a evocat mișcările democratice de la 1821 și 1848; a fost un călător care a contribuit prin descrierile lui la descoperirea frumuseților peisajului românesc”, (op. cit., p. 65).

Cel din urmă aspect al operei lui Pelimon, pare și cel mai semnificativ — aceasta este con-

cluzia la care au ajuns autorii recentei reeditări a volumului Impresii de călătorie în România — istoric literar Dalila-Lucia Aramă și, respectiv, acad. Șerban Cioculescu, care semnează un Cuvînt înainte. Șerban Cioculescu scotește ca cele mai rezistente cărți ale lui Al. Pelimon sint Impresii... (1859) și Memoriile, Descoperirea S. Monastiri (e vorba de așezăminte monahale din fostul județ Rimnicu Sărat), restul, crede criticul, neputînd trece proba judecării de valoare. De asemenea, arată acad. Cioculescu: „Să nu-i cerem lui Pelimon nici cunoașterea științifică exactă a istoriei noastre naționale, deși patriotul o cunoștea foarte bine, dar în stadiul momentului respectiv, cînd, de pildă, drept întemeietor al Țării Românești trecea legenda-rul Negru-Vodă. (...) Să ne mulțumim constatînd fervoarea credinciosului și a patriotului, care vibrează la tot ce este a-mintire a trecutului național”. Totodată, se cuvine să reproducem și următoarea observație plină de profunzime din același Cuvînt înainte: „Ceea ce ni-l ridică însă, etic vorbind, pe Alexandru Pelimon, este conștiința sa istorică, rezemată pe trecutul strămoșesc glorios și privirea încrezătoare în virtuțile neamului nostru, care avea să se releve lumii pe cîmpurile de luptă din dreapta Dunării și prin înfăptuirile generoase sale, care a fost aceea a lui Bălcescu, Alesandri, Russo, Negri și Alexandru Ioan Cuza”.

La 16 iulie 1858, Al. Pelimon își începea călătoria al cărei memorial avea să fie tipărit un an mai tîrziu. Scriitorul pleca din București pe jos, cu sacul în spate, într-o drumetie avînd ca ținte principale „munții, monastirile, monumentele” (p. 15)

din partea superioară a Țării Românești. Prin Pitești, se îndreaptă spre Cîmpulung Muscel, Curtea de Argeș, își continuă apoi itinerariul prin județele Vilcea și Gorj și se întoarce în Capitală la începutul toamnei; venind pînă la Giurgiu cu vaporul pe Dunăre.

Înainte de a ne apleca asupra textului cărții lui Pelimon, să observăm că atît experiența sa cit și consemnarea ei nu sînt fenomene curente în epocă: notele de călătorie ale literaturii moderne românești încep odată cu publicarea cărții lui Dinicu Golescu, Insemnare a călătoriei mele (1826). Cugetul lui Pelimon, tipic românesc, ține cum-păna dreaptă între tradiție și modernitate, răsfrînge echilibrul sufletului românesc care a asimilat atît influențe răsăritene cit și apusene contopite însă într-o sinteză — sufletească și culturală — originală, proprie. O parte din itinerariul lui Pelimon fusese străbătut (Pitești — Cîmpulung — Curtea de Argeș) de Alexandru Odobescu în aprilie 1857 iar în vara lui 1860, prelungit pînă la minăstirile din Vilcea, cînd, din însărcinarea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice, autorul „Doamnei Chiajna” avea să redacteze o documentată relație referitoare la minăstirile din județele Argeș și Vilcea. În prima călătorie (1857), Odobescu nu face (sau nu a lăsat) însemnări; în cea de a doua (1860) ține un jurnal care îi va folosi la alcătuirea raportului. Paralela între călătoriile lui Odobescu și călătoria lui Pelimon se impune îndeosebi pentru faptul că Alexandru Odobescu rămîne socotit la noi primul redescoperitor al valorilor de artă bizantină; realitate subliniată de N. Iorga. Același merit i-l recunoaște lui Odobescu și istoricul Andrei Pippidi, într-o recentă și foarte valoroasă lucrare, Tradiția politică bizantină în țările române în secolele XVI—XVIII (București, 1983) unde se spune că scriitorul a fost „între învățații ro-

mâni ai timpului, primul care s-a apropiat cu înțelegere de Bizanț...” (op. cit., p. 11).

Desigur, Al. Pelimon nu avea cultura erudită a lui Odobescu, rafinamentul și diletantismul său superior; nu cunoștea ca Odobescu marile muzee europene și comorile lor, nu avea preocupări sistematice de istoria artei ca acesta din urmă... Intuiția lui Pelimon, coincizînd cu cercetările lui Odobescu, pleacă, socotim noi de la tradiția și de la datină: iubirea de artă bizantină românească se împletește cu aceea pentru portul popular și pentru obiceiurile populare. Deplîngea adevsea degradarea lor și se bucură cînd le vede perpetuate (îndeosebi în împrejurimile Cîmpulungului), după cum se bucură să constate pătrunderea unor forme noi de cultură și lumină: teatrul popular injghebat, în același Cîmpulung, da o mină de entuziaști între care se pronunțara C. D. Aricescu... Pelimon îndeamnă nu atît la „turism” — cum spune G. Călinescu care îl socotește un „turist pasionat” (op. cit. p. 71) — cit la cunoașterea frumuseților peisajului național în care se află topt „sufletul țării”. E în aceasta o atitudine pro-blaziannă: naivă poate, dar reală.

În ciuda limbajului care se resimte, ca la mulți dintre romanticii noștri, de pe urma neologismelor stridente, epurate ulterior din limbă prin contribuția decisivă a lui Caragiale; Pelimon așterne pagini de autentic lirism, datorate intinirii sale cu istoria națională reprezentată fie prin vestigiile (ruinele cetății lui Tepeș de la Poienari; va trece pe acolo și Odobescu), construcții civile (Cîmpulung), sau opere de artă. Socotește catedrala de la Curtea de Argeș: „...cea mai admirabilă poate din lume, pentru construcția simetrică și plină de-o nedescrisă artă; posedînd atitea nemărginite și fecunde frumuseți ale sculpturii în marmură, cu care se află îmbrăcată și pe lîngă acestea, ilustrele sale ornamente și-a-

cele odoare sacre cu care fu înăvuită, o face a fi cea dintîi în România.” (pp. 49—50).

Pelimon nu este atît un „turist”, cit un spirit angajat care constată și formulează numeroase propuneri. Îl interesează viitorul comorilor de artă și istorie națională de la Curtea de Argeș, loc romantic și elasic al României (p. 55), discută în acest sens cu episcopul de atunci, Climent (ii va dedica, la moarte, în 1862, un poem), exprimă gînduri foarte limpezi — o nouate la vremea respectivă — de conservare și restaurare a monumentelor. Iar cit privește cucernicia sa față de Curtea de Argeș și de simbolul său istoric, voievodal și votiv, poate fi socotit intruciva un precursor al lui D. Teodor și Mateiu I. Caragiale, autorul sonetului La Argeș: „Desprins din stemă parcă, spre depărtări senine, / Un corb bătrîn și-tînd de puternic negrul zbor, / Și-n liniștea adîncă, din cînd în cînd, ușor / Din ulmi cad frunze moarte rotînd în aripe line”.

Dar în memorialul de călătorie al lui Pelimon există pagini vibrante atît despre alte mari monumente voievodale românești (Horez, Dintr-un Lemn, Cozia, Tismana) cit și despre monumente ale naturii românești, între care trebuie amintită peștera Dimbovicioara, Piața Craiului, priveliștile din împrejurimile Băii de Aramă... Sentimentul naturii, asumat în sens de trăire, este propriu lui Pelimon care totodată îndeamnă la descoperirea peisajului nostru — pledoarie ce revine în carte ca un leit-motiv. Îndemnul lui Pelimon, formulat atît de stăruitor, nu aparține unui „turist”, ci unui patriot înflăcărat.

Republicarea acestei cărți, precursora a „României pitorești”, reprezintă unul din actele de restituire, binevenite și concludente (realizate întotdeauna în condiții grafice ireproșabile și însoțite de o ilustrație pe măsură) cu care ne-a obișnuit Editura „Sport-Turism”.

CALINIC ARGATU

Vocația analitică

După „Artă și aspirație” (1977), cuprinzând eseuri critice referitoare la proza scriitorilor Tudor Arghezi, G. Călinescu, Zaharia Stancu și Laurențiu Fulga, „Ochiul ciclopului” (1981), despre proza argheziană (iar nu despre Zaharia Stancu, așa cum se notifica la rubrica „Semnal” din „România literară”) și după mai multe postfețe și antologii (I. Al. Brătescu-Voinești, Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu), Mariana Ionescu publică spre sfârșitul anului trecut în seria „Introducere în opera lui...” a Editurii Minerva o solidă și amplă (aproape 500 pagini) analiză a operei lui Zaharia Stancu. „Introducere în opera lui Zaharia Stancu”, Editura Minerva, 1985. Urmind încercării monografice de mai mici proporții a lui Voicu Bugariu, apărută la Editura Albatros în 1974, cu puțin înainte de moartea scriitorului, foarte aplicată lucrare recent apărută propune o radiografiere minuțioasă a unei creații vaste însă inegal valoric.

Deși materialul asupra căruia se aplică e vast, iar intenția criticului este de a-l cuprinde la amploarea dimensiunilor sale, ceea ce pentru un spirit mai puțin organizat și metodic ar reprezenta un mare impediment, Mariana Ionescu găsește un sistem unitar de lectură, urmărind de fapt să evidențieze organicitatea universului explorat. Relaționând lectura cu textul-confesiune „Cuvint înainte la o culegere de poezii” („Serieri I. Poezii”, 1971), deci cu etapele asumate ale unei evoluții, prinzind în același timp opera în contextul istorico-literar în care a fost elaborată, Mariana Ionescu realizează și o lectură immanentă, avind în vedere cercetarea temelor și motivelor semnificative și mai ales conjugarea lor în cadrul întregii opere. Studiul impune prin rigurozitate și metodă, dar și prin justetea (și justificarea) opțiunilor și sargacitatea analizelor.

Abordând poezia, cercetătoarea dezvăluie de fapt de la bun început opțiunea sa esențială (și, nu mai puțin, criteriul de lectură): „poetul a lăsat aspectul cel mai prețios al creației scriitorului” (p. 15). Pe parcursul analizei celor trei compartimente ale creației (poezia, publicistica, proza literară), afirmația este nuanțată, dacă am înțeles exact, în sensul că nu neapărat poezia, cit poeticul reprezintă latura cea mai solidă a artei lui Zaharia Stancu. Impresionează la Mariana Ionescu, pe de o parte, atitudinea față de creația analizată, pe de alta, onestitatea critică. Acum, cind critica literară caută să rostească propriul ei discurs transformând adesea opera într-un simplu pretext, ea acordă textului prioritatea absolută. Există un respect tacit față de textul analizat, rezervele sint exprimate cu precauție (cu toate acestea destul de ferm). Micile momente de alintare critică prin etalarea erudiției, cum este cea retrospectivă a motivului ofidian, de la sumero-babilonieni pînă la folclorul românesc și opera lui Sadoveanu, legată de simbolica luptă cu șarpele din romanul „Jocul cu moartea”, rămîn întru totul simpatice. Altfel, discursul e mereu egal cu sine,

vibrația e doar cea necesară unei prezentări care nu urmărește îngroșarea uneia sau alteia dintre liniile operei. Nu vom găsi tăietura călinesciană a frazei, concluziunea scurtă, definitivă, rețezind adesea un nod gordian ci o atenție deosebită acordată nuanțelor, ale căror fire sint descilite cu infinită răbdare. Este vorba în mare măsură de o critică de tip universitar (Mariana Ionescu este de altfel doctor în filologie), cu mare atenție acordată informației ample, bibliografiei, cu referiri simpatice-ceremonioase (însă justificate) la alte păreri. Mariana Ionescu dovedește nu doar respect pentru operă, ci și față de alte opinii despre aceasta, ceea ce nu înseamnă că expunindu-le nu se desparte de unele, doar că o face cu finețe și cu o modestie care-i stă bine, deși e de fapt o formă de orgoliu. Privind poezia lui Z. Stancu, lectura urmărește „să aprofundeze concluziile de ordin artistic prin analiza anatomiei-poemelor, adică a consecințelor literare ce decurg din organizarea discursului liric” (p. 23). Etapa de tinerete este pusă sub semnul unei reverii erotice în care peisajul este un intermediar al sentimentelor, marcind exultanța juvenilă și ținind de un tradiționalism cu tendință spre clasicism.

Fără îndoială că analiza propriu-zisă merită o mențiune specială. Efectuind un studiu minuțios, Mariana Ionescu stabilește preponderența a două teme fundamentale, erotică și tanatică și decelază o multitudine de motive prin care acestea se conjugă (al înfloririi interioare, al fiarei, anatomic, cultul strămoșilor, adolescența grațioasă, metafizic, al „licorii vieții”, pirie, al bestiarelui, pinda, faunul, „pomul vieții”, somnul, șarpele, calul, diavolul etc.). Simpla înșiruire nu spune nimic despre pătrunderea analizelor și mai ales despre felul în care criticul urmărește circulația și interferența motivelor nu doar în poezie, ci și în celelalte sectoare ale operei. Remarcabilă este de asemenea punerea în relație a poeziei de maturitate (mai ales „Iarba fiarelor” și „Pomul roșu”), cu spiritul modern și cu poezia de avangardă. Astfel, poezia „dezlănțurii senzației” este văzută ca rod al unei exacerbări afective traduse în tușe expresioniste. Poezia de senectute este pusă la rindul ei sub semnul unei „autobiografii stilizate”, în care natura capătă un sens alegoric, iar poetul năzuiește recuperarea existenței trecute prin memorie și salvarea de efemeritate prin integrarea în ciclurile naturale. Lectura poeziei nu este în fond altă de „inocență”, ea fiind făcută din perspectiva romanului „Ce mult te-am iubit”, considerat cel mai bun al autorului. În fapt un „bocet metafizic” (M. Ungheanu), deci un poem în proză. La rindul său, analiza aplicată și sensibilă a romanului împlineste de fapt imaginea poeziei.

Interferența temelor, motivelor și procedeele lor, în fond, organicitatea imaginarului este sesizată și în analiza sectorului publicistic unde câteva motive prezente și în poezie capătă alt rol. Puse sub semnul poveții,

pamfletele folosesc procedeul degradării fiziologice prin transfer animalier, deprecierea prin coborire în domestic ori prin motivul lumii ca teatru (bilci, circ, operetă). Unele procedee se vor regăsi în romane, stînd la baza conturării de portrete grotesti.

Amplul capitol dedicat prozei, evocînd prin titlu un catren al poetului („Clopotul de aur”), o așează sub emblema sunetului trecutului, deci a memorării. Cicul Darie este văzut ca un vast Bildungsroman. Lectura urmărește în principal sublinierea „reusitelor prin aprofundarea organizării materialului literar și relaționarea acestuia cu viziunea și gândirea scriitorului” (p. 377). În acest sens, ca autor care și-a dat valoarea adevărată în poezie, Z. Stancu se exercită mai ales în narațiunile de mici proporții, astfel că „Descult” este „o culegere de schițe exemplare”, ceea ce-i explică valoarea. Pe baza aceluiași criteriu se explică unele deficiențe din „Șatra”, și valoarea scăzută a unor construcții ample ca „Rădăcinile sint amare” ori „Vintul și ploaia”, care suferă și de exacerbarea gustului pentru

senzațional și naturalism. În același spirit, „Pădurea neună” este pusă, cu sugestii din Tv. Todorov, sub semnul retrospectivității, relevîndu-se calitatea de roman al provinciei și de Bildungsroman, dar insistîndu-se mai ales pe latura simbolică și, prin aceasta, pe valoarea poetică.

Urmărind să scoată în evidență organicitatea imaginarului operei analizate, Mariana Ionescu descoperă înainte de toate un mod organic de lectură a operei. El transpare în aprecierea romanului „Ce mult te-am iubit” drept opera în proză cea mai reușită a lui Zaharia Stancu și în explicația acestei reușite prin aceea că „ficțiunea se lasă guvernată de viziunea structurii poetice, care constituia dominantă personalității scriitorului” (p. 398).

Lucrarea serioasă a Marianei Ionescu, alcătuită cu tenacitate discretă și cu incontestabil talent analitic, dublat însă de un real spirit de sinteză, reprezintă un important pas înainte în exegeza operei lui Zaharia Stancu, abordînd-o dintr-o perspectivă lucidă și obiectivă.

TUDOR CRISTEA

Ei sint contemporanii mei

Balzac sau Alex. Ștefănescu sau Dumas, tatăl și fiii...

Mîine-poimîne Alex Ștefănescu va fi uns cetățean de onoare al orașului Greenwich pentru isprava de-a fi măsurat exact hectare întregi de literatură, cu terezia la briu și cu metrul în mină, hătîndu-bietii autori pe imasul propriilor lor texte.

Jucîndu-se de-a baba-oarba, ca zeita Justiției, pe unii i-a prins degrabă, după unii încă aleargă, și în acest joc „arde-l-ar focul”, bănuim și-o anume veselie a criticului literar (sint unii care afirmă că dinspre apartamentul său, la ore tirzii din noapte, se aud hohote de ris textuliste ale celui ce execută o nouă exactitate contemporană).

Cert este că de la un timp încoace revista Tomis se vinde ca pîinea caldă, în special pentru meridianul Ștefănescu ce o traversează lunar.

Reușind să-și piardă rapid prietenii exactificați, trebuie să-i recunoaștem lui Alex Ștefănescu trăsătura ambițioasă de Sfinx incoruptibil, ce privește, dinspre Constanța, via Făurei, desertul literaturii contemporane, înregistrîndu-biedunii și caravanelor, oazele și dunele mișcătoare, c-un ochi frigorigrafic pe care puținii critici de-a lungul istoriei și l-au îngăduit.

Ce-i drept, speriat de propria-i măreție, Alex își vindecă răceala prin alte reviste și pe cit de necruțător e cu miturile contemporane pe malul mării, pe atît de blind și de catifelat e cu autoriciiul prin Capitală sau mai la ses... Sigur, și bătrînuț Homer mai ațipea, numai că domnia sa nu a avut nici-

odată ambiții de critic literar, a cărui primă obligație, trezia, ar trebui exercitată și în rîndul de noapte, și în cel de zi, și în cel de amiază.

Duioasa scuză omenească ar fi că trebuie să-l salute și pe el cineva prin holurile, redacțiile și catacombele Babilonului literaturii, unde din trei scriitori patru oficiază la bisericuțe separate, unii mergînd pînă acolo încît sint certați chiar și cu ei înșiși.

Dar nu pentru asta îl iubim noi pe Alex Ștefănescu.

Noi îl iubim pentru „Tristele” sale de la Pontus Euxinus, ce ne-au umplut multe zile de fior și ris prin adevărate recitaluri de farmec șampanizant (critica mohorîtă ducă-se pe pustii fie că-i pro sau contra noastră) în care talentul și răutatea sa zburdă în voie, pirografiînd în carne vie portrete și peisaje din viața literară cu mină de maestru, aș zice de chirurg dedat la vopseluri și pînză, neîndurător și induioșat doar de propria-i inteligență, jonglînd cu adevărul și adjujucîndu-i înspre cușca sa personală.

Ajutat și de un fizic pe măsură, Alex Ștefănescu ar avea toate șansele să devină un soi de Balzac al comediei scriitoricești contemporane dacă va ști să reziste lui Dumas-père și nenumăraților săi fii legitimi și nelegitimi, specializați în reverențe de epocă ce-i locuiesc încă-pătoarea-i făptură.

Oricum, la început de an îi urăm să-și mențină locul de campion în tocul criticilor ce scoț din sărite autorii.

Mai puțin saluturi — mai multă eternitate, Alex Ștefănescu!

MIRCEA DINESCU

ANCHETA NOASTRĂ Adevărul despre Școala de literatură

Ion Grecea

Este adevărat că realizasem cîteva povestiri — puse mai apoi în dosarul de candidatul la examenul de admitere —, dar respectiva mea creație literară, dacă se putea numi astfel era departe de ceea ce aveam să realizez peste trei ani de la absolvire, cînd după o se-

rie de apariții în „Gazeta literară”, avea să mi se editeze primul volum de nuvele și povestiri la E.S.P.L.A. Pînă în anii petrecuți la Școala de literatură, scriam cu totul intuitiv, fără să am o noțiune exactă a conflictului literar, fără să urmăresc expresivitatea artistică a frazei, a dialogului, a creionării personajelor, fără să știu ce este o construcție epică, cum se realizează acest lucru și multe altele. De unde să fi cunoscut toate astea? Dintr-o modestă redacție militară unde consemnam scurte știri în paginile unei gazete, fără a avea voie să le comentăm? Ori în Școala de literatură, în fiecare joi după-amiază, în așa zisele ateliere de lucru la care participam (două asemenea ateliere erau de poezie, unul de proză, un altul de teatru și ultimul de critică literară), maștri ai scrisului din acel timp ne

dădeau îndrumările cuvenite pe texte create de noi, prin analize succinte, în raport cu cunoștințele toretice dobîndite în orele de curs, cu frecvente exemplificări din proza de referință a marilor scriitori, aceste ore terminîndu-se de fiecare dată prin discuții aprinse privind meșteșugul scrisului, discuții din care nu aveam decît de învățat. Nu știu, dar nu vreau să se înțeleagă de către cei ce vor citi aceste rînduri, — de fapt ceea ce au socotit foarte mulți la vremea respectivă —, că Școala de literatură și critică literară „Mihai Eminescu” a fost un fel de fabrică pentru produs scriitorii sau așa ceva, o școală în care intra cine vroia să învețe meseria de scriitor, așa cum de pildă s-ar fi dus să învețe a deveni impegat de mișcare la calea ferată, asistent medical sau reparador de ceasuri în coopera-

ția meșteșugărească. Așa după cum foarte bine a arătat Vera Hudici în intervenția sa din paginile acestei reviste, selecția candidaților pentru viitorul examen de admitere s-a făcut de către o comisie pe țară care timp de multe luni, urmărind creațiile literare ale multora din județe, posibilitățile lor, ale autorilor de proză sau poezie de a se perfecționa în meșteșugul scrisului, talentul acestora, s-a hotărît, pe baza dosarului fiecăruia, în parte, propunerea de a-și susține șansa pentru a deveni studentul școlii. Noi, viitorii candidați nu ne-am prezentat la examen avînd profesunea de scriitori și nici nu ne-am gîndit că la absolvire vom căpăta certificate prin care să ni se ateste această calitate, așa după cum urmind școala de șoferi poți conduce o mașină în baza carnetului eliberat de miliție sau, după absolvirea unei școli profesionale UCECOM poți repara mașini de spălat rufe sau depana televizoare.

ELENA ȘTEFĂNESCU

(Va urma)

Sărbătoare a întregului popor

(Urmare din pag. 1)

măne, ctitor al României socialiste moderne, înflăcărat militant revoluționar și patriot, care v-ați dedicat viața, din cei mai tineri ani, luptei pentru libertatea, demnitatea și fericirea poporului, slujirii cu credință a mărețelor idealuri de independență și progres, triumfului revoluției socialiste, înfloririi necontente a patriei, cauzei colaborării, înțelegerii și păcii în lume“.

La rîndul său tineretului țării a ținut să aduca omagiul său fierbinte patriotului și comunistului de aleasă omenie și cutezanță, simbolul suprem al tinereții noastre revoluționare, într-o emoționantă telegramă adresată de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, în care se spune: „Noi, tinerile generații născute și crescute în epoca de aur, inaugurată în istoria milenară a patriei de Congresul al IX-lea al partidului, și pe care cu legitimă mîndrie patriotica o numim „Epoca Nicolae Ceaușescu”, vă asigurăm din adînc inimilor noastre de totală adieziune și nețărmurita încredere în politica internă și externă a partidului și statului nostru, de hotărîrea neștrămutată de a participa tot mai activ, mai responsabil, împreună cu întregul popor, la traducerea în viață a obiectivelor de dezvoltare multilaterală a patriei stabilite de cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român“.

În acest fel, ziua de 26 ianuarie se înscrie pentru noi toți ca o adevărată sărbătoare a unității de granit, ca o manifestare a prinosului de dragoste, mîndrie și recunoștință față de cel care a făurit și făurește noul chip al patriei străbune, mereu mai tinără, mereu mai înfloritoare.

Magistrala cuvîntare a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, rostită cu acest prilej emoționant, sărbătorește reprezintă un document politic de o excepțională forță și semnificație. Reținem cu admirație și respect această profesiune de credință a marelui nostru ctitor de istorie nouă, revoluționară: „Este necesar să înțelegem că fiecare răspunde, în fața poporului, de felul cum administrează și gospodărește mijloacele încredințate de popor — și trebuie să facă totul pentru a se putea prezenta cu capul sus — cum se spune în popor — să privească poporul în față și să spună că, acolo unde a fost pus, și-a făcut datoria și că, într-adevăr, a contribuit la dezvoltarea generală a patriei noastre“.

Iată, exprimate în întregul lor forță și demnitate, gîndurile și sentimentele cele mai pure ale celui care și-a împletit pentru totdeauna viața și lupta revoluționară cu aspirațiile supreme ale poporului, ale partidului la a cărui nobilă școală s-a călît din cea mai fragedă tinerețe, cel care astăzi ne este simbolul suprem a tot ceea ce sintem, a tot ceea ce vrem să înfăptuim.

Iar urarea străbună „întru mulți ani fericiți și tot mai bogăți în împliniri și izbînzi!”, a tinerei generații, a întregului popor, se asociază firesc și necesar cu hotărîrea noastră de a face totul pentru înfăptuirea cu succes a obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea, a Programului istoric de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, pentru afirmarea României pe piscurile luminoase ale progresului civilizației, socialismului și păcii.

Aceasta este urarea noastră, acesta este crezul nostru cel mai fierbinte!

constelații lirice

Ioan Vieru

ochiul hotărîtor

intr-o blindă captivitate la ce ți-ar mai folosi
imaginația

ce rost să afli unui strop de ploaie pe o mină
insingerată
suferința și-ar anula moartea
în somnul neterminat

disprețuiești punctul mișcător de mai departe
de mine
gustul amar al medicamentului
pină la capăt strigătul nu se aude
e o abandonare a visului mamă

întimplare perfectă cînd capul victimei
lunecă în fața victimei următoare
unde imaginea este pulbere de aur vinovată

prezența e ca o flacăra
pe care tu o privești
prea insistentă dorința de liniște
cîteva secunde mai au o importanță definitivă.

elegie revăzută

așa cum distanța aceasta îți aduce răul de mine
și ne apropie mai mult pe unul de celălalt

între această zi și ziua care urmează
o pagină scrisă ți-e dăruită fără rușine
(ochiul liniștit
te știe în preajmă de mult)

două condiții nasc speranța
acestei gramatici

— exerciții ale copilului orb în fața ferestrei
umilinta de-a-și cunoaște viitorul
pentru a se face înțeleasă
între două încăperi înaintea noastră
pata de singe din somn
se numește ființă
pină la prima trezire din lume
inceput al unui dialog de la care se abate
cineva care iese pe o terasă
și mă strigă în vis.

litere de tipar

ca și cum aș scrie să fiu fericit

ca și cum necesitatea insectei minuscule
de-a-și devora seamănul pe suprafața apei
s-ar dovedi a fi o minciună

la trezire sint lingă cineva care-mi spune
că nu s-a întimplat nimic

de fapt cineva urmărește între două ferestre
propriul său chip
cunoscîndu-mă din primul moment

în camera unde tu aduni varul de pe pereți
ascult versul care este împotriva plantei
cu rădăcinile în aer
amintesc despărțirea de imaginea de afară
mîna ca niște litere de tipar lipsite de importanță.

una din absențele punctului

fără să se știe așa sint văzut
pe ecranul acela de care zilnic mă apropiu

o tandrețe cînd se imparte întunecarea
pe munți

abia înțeles de imaginile pentru care
o riscat viața iluzorie

în locul ei e posibil să ne mințim unii pe alții

floare căzută pe ape în camera din care
nu vom ieși

numai o singură dată prietenul poate fi
împotriva furtunii
cum ți-ai orienta sufletul împotriva mea

de la început mi-a aparținut numai arcuirea
altui cuvînt

într-o altă suferință
cum ar urma una din absențele punctului.

Se anunță un nou scenariu

George Arion

ATAC ÎN BIBLIOTECĂ

Născut la 5 aprilie 1946 la Tecuci. Absolvent al Facultății de limba și literatura română în 1970. A debutat în anul 1966 cu versuri în revista *Contemporanul*. Este redactor la revista *Flacăra*. A publicat următoarele volume: *Interviuri* (1979), *Interviuri II* (1982), *Copiii lăsați singuri* (versuri — 1979), *Amintiri din cetatea nimănui* (versuri — 1981), *Alexandru Philippide sau drama unității* (escu — 1982), *Atac în bibliotecă* (roman — 1983) și *Profesionistul* (roman — 1985).

Umorul inteligenței

Chiar și numai din acest fragment se poate constata că scenariul lui George Arion ne propune, prin Andrei Mladin, un personaj seducător, cavalier al Binelui menit, grație eleganței și inteligenței sale, să capete faimă dincolo de sălile de proiectie. *Atac în bibliotecă*, volumul transcris cinematografic prin acest scenariu, ca și celelalte două romane ale lui George Arion, se remarcă prin umorul de înaltă calitate, rod al unei înzestrări native, atent supravegheate de cultură. Scenariul pune în lumină însă darul lui George Arion de a crea replici, talent mai rar la scenariștii noștri, ale căror personaje se mișcă pe ecran ca niște clopotnițe și dialoghează ca în prospectele de macarale turn. *Atac în bibliotecă* — nu mă îndoiesc — e un scenariu pe care și l-ar dori orice regizor al clipei de față, iar Andrei Mladin, un rol pentru care actorii se vor bate să-l obțină.

ION CRISTOIU

Autorul se explică

A fost, mai întâi, un pariu pe care l-am pus cu Adrian Dohotaru, pe atunci colegul meu de redacție: acela de a afla cine scrie primul un roman polițist. Nu l-a câștigat nici unul dintre noi fiindcă n-a fost respectată data convenită ca termen. Totuși, așa s-a născut romanul meu *Atac în bibliotecă*. Apoi, a fost invitația amabilă a Suplimentului Științei tineretului de a-l publica în serial. Au și apărut câteva episoade ca pină la urmă să fie publicat integral de către Editura Eminescu. De fapt,

nu e o carte polițistă, deoarece nu reprezentanții legii sint în primul plan și mă interesează mai puțin procedeele lor de a-l prinde pe răufăcător. *Atac în bibliotecă* a căzut sub ochii unui bun meșter al cinematografiei române, Mircea Drăgan, care mi-a propus să-l dăm în viață pe marele ecran. Așa s-a născut acest scenariu care, cine știe, poate va deveni cîndva un film de acțiune și umor, despre nobila și temerara încercare a unui om încă tânăr de a apăra, chiar riscîndu-și viața, idealurile de dreptate și cinste ale societății noastre.

1. IN REDACTIA ZIARULUI PERSPECTIVE

Un birou cu patru mese și scaunele aferente. Un geam mare care dă într-o curte interioară, plină de verdeață. Soarele e spre apus. În încăperea sint patru redactori care bat la mașină, corectează spalturi, vorbesc cu cetățenii veniți la ziar cu diverse doleanțe. Unul dintre aceștia demonstrează cu ajutorul unui titirez faptul că a descoperit mișcarea perpetuum mobile. În interfon se aude din cînd în cînd vocea redactorului șef. Pe ușă este un neconținut du-te vino. De pe coridor se aud strigîndu-se numele unora dintre ziaristii care sint solicitați de către șefi. În biroul pe care-l prezentăm atrage atenția un tânăr cam la 35-37 de ani, îmbrăcat în contrast cu ceilalți la patru ace, ca pentru o mare festivitate. Stă ca pe ghimpi, se uită mereu la ceas, în timp ce scrie într-un bloc notes. E Andrei Mladin, după cum citim pe o etichetă lipită de masa lui. Deși evident ocupați cu alte treburi, colegii săi găsesc totuși răgazul să-l mai și tachineze. Campion în acest sens este unul său prieten Haralambie Neculescu, un vlăjgan pintecos, cu nas precum ciocul unei păsări de pradă și cu o șuviță de păr ce-i cade pe frunte, ascunzîndu-i uneori ochiul drept, ca unui bătrîn pirat și care tot timpul își roade cu nervozitate capătul pixului — în jurul gurii e plin de pete de pastă roșie.

— Ce-i, moșule, — zice Haralambie Neculescu — ți se dă azi premiul Nobel pentru literatura destinată preșcolarilor de ești atît de trăznitor îmbrăcat? Se ridică de la birou, se apropie de Mladin și-i pipăie hainele.

— Măi să fie! La ce casă de modă te îmbraci?

Mladin se ferește vizibil stînjinit de atenția care i se dă.

— Lasă-mă în pace, Hara. Altfel...

Hara însă nu se astîmpără spre deliciul asistentei.

— Altfel ce? Mă spui la tovarășa educatoare? Pirciosule.

Este clar însă că Mladin nu se poate supăra pe bunul său prieten. Acesta își dă deodată seama că în încăperea a intrat o albină.

— Vezi că ai luat greșit azimutul. Polenizarea se face în natură.

Apoi revine în preajma lui Mladin și își dă o palmă peste frunte:

— Tii! Ce chestie! Cum de n-am înțeles de la început! Te vezi cu ducesa!

— Care ducesă? ripostează calm de astă dată Mladin. Ai uitat că am trecut de mult de feudalism?

— Ne-ne-ne!, face Hara. Ducesa! Contrabasista!

Și începe să valseze prin camera avînd ca parteneră imagină o făptură de dimensiuni impozante care seamănă cu un contrabas.

Andrei nu-l mai ia în seamă. Se uită la ceas, se ridică și își

aranjează ținuta. Acum îl vedem mai bine. E un bărbat înalt și suplu, plăcut la înfățișare fără a face parte din categoria belarilor ce atrag aplauzele coafezelor. Se îndreaptă spre ușă. Din prag le spune celor de față:

— Valorosilor, să fiți cuminți și să nu vă tatauți în lipsa mea. Și cui are nevoie de mine să nu-i mai spuneți că sint plecat în Bermude, cum aveți obiceiul să ridicați de visul urmașilor mei.

— Deschide ușa larg. De acolo i se adresează lui Hara:

— Iar ție, Hara, să-ți între bine-n tîrtăcută: cînd mă caută cineva la telefon să nu mai zici ca mocofanul: da, vi-l dau imediat, ci să zici galanton: sîrut mîinile, duduie. Așteptați o clipă. Vă fac imediat legătura cu cabinetul dînsului.

În timp ce toți îl privesc amuzați, Andrei Mladin iese și închide ușa în urma lui.

2. PE ȘOSEA

Andrei Mladin se îndreaptă cu mașina spre Arcul de Triumf. Conduce degajat, cu alură de sportiv. Caută la radio o melodie. Cînd aude cum începe

Mansarda mea e la parter De-acolo eu privesc spre cer Care se află dedesubt Pămînt deasupra e demult

închide furios aparatul. Începe să fluieră el o altă melodie. La o trecere de pietoni oprește pentru a lăsa să traverseze strada două fete nostime. Acestea se apropie de mașină și vîzînd un tânăr la volan îi fac semn că vor să urce și ele. Andrei Mladin le răspunde rîzînd:

— Altădată, fetelor! Așteptați ca mai întii să divorțez!

Fetele rîd și-i fac semn fără supărare, în timp ce Andrei își continuă drumul. În curînd îl vedem cum pătrunde pe poarta unei case impozante. În curte robotește șoferul doctorului Paul Comnoiu, Ionuț Axinte. Se salută cu prietenie. În pragul casei apare Valentin, un bătrîn care împreună cu soția sa, Maria, au în grijă menajul vestitului doctor Comnoiu. E firav și extrem de ceremonios.

— Bine ați venit, domnule Mladin! Petrecerea a și-nceput!

Andrei coboară din mașină și urcă sprinten pe scări. Îi strînge mîna lui Valentin și apoi intră în casă. În vastul hol îi sare de gît Mihaela Comnoiu, celebra pianistă, cu care Mladin vrea să se-nsoare.

— Hei, zice aceasta, trebuia să-ți cumperi o hartă și o busolă. Așa ajungeai poate mai repede!

Andrei se desprinde din îmbrățișare și-i spune:

— Mai bine îmi cumperi un detector de mine. Pretendenții la mîna ta au minat drumul pină aici și nici măcar n-au avut buna cuviință să scrie Teren extrem de periculos!

Și privește semnificativ spre Marian Sulcer, un actor oarecum la modă mai ales datorită fizicului său decît talentului. Înconjurat de tot soiul de plati-

nate care-l sorb din ochi, belatrul îi întoarce disprețuitor spațele.

Facem cunoștință și cu doctorul Comnoiu care se poartă deosebit de afabil cu Andrei. Îi prezintă pe oaspeți, îl invită să guste din băuturile de la bar, îi înfățișează cîteva din încăperile casei. Unii dintre musafiri — cei mai mulți sint tineri — dansează după melodii sincopate, alții sîrotează băuturi și discută cu însuflețire, cîi mai în vîrstă stau prin fotolii și privesc oarecum amuzați întreaga forfotă pe care o zăresc în jurul lor amintindu-și de anii de altădată. Multe portrete ale Mihaelei răspîndite prin toate încăperile prezentînd-o pe marea pianistă în cîteva din ipostazele triumfului ei. O mare fotografie înfățișează o femeie în vîrstă, cu un chip vizibil supus suferinței. Cînd ajunge în dreptul fotografiilor, Andrei zice:

— Sîrut mîna, regină mamă!

— Știi, aș vrea să discutăm într-una din zile ceva... îi zice lui Mladin doctorul.

— Ori cînd doriți. Chiar și-acum.

— Acum? Nu vezi ce-i în jur?

Într-adevăr, în jur e o vinzoleală care nu te-ndeamnă la o conversație serioasă.

Mihaela apare dintr-un grup de invitați.

— Vai, tată, chiar atît de mult îți place viitorul ginere incit nu-l mai lași de lingă tine? Cit ceri ca să ni-l împrumuti și nouă?

— Ți-l dau de tot, draga mea. Ba pe deasupra ți-l mai dau și cu-n pahar de whisky în mîna.

Uite, Andrei, a mai rămas unul aici pe tavă.

— Andrei ia paharul și închină ceremonios în sănătatea celor din jur.

— A la noțre! Bineînțeles, nu Nôtre Dame.

Soarbe din băutură și apoi porneste să danseze cu Mihaela. În acest timp, prin diverse colțuri ale salonului se aud astfel de dialoguri purtate în șoapte:

— Ce pleacă pe amărîtul asta de gazetar! Să-i cadă cu tronc Mihaelei Comnoiu! Un altul mai răsărit nu putea găsi?

— Ați văzut? Altădată la petreceri doctorul dădea și caviar. S-a făcut și asta un zgirciob...

— Chiar vă place cum cîntă Mihaela Comnoiu? Mî se pare prea uscată. N-are viață în ea, ce mai încolo și-ncoace.

— Am auzit că-i cam plac bărbații...

— Dar cine ai vrea să-i placă? Deodată, e vizibil că lui Andrei i se face rău. Începe să se clatine, caută să se sprijine de Mihaela, de obiectele din încăperea, pină cînd se tirăste cu ultimele puteri într-un fotoliu. În jurul lui se îngrămădesc imediat mai mulți oaspeți.

— S-a îmbătat, zice disprețuitor Marian Sulcer. Vai de el! Fiul etilului.

— Aer... Dați-vă la o parte, îi trebuie aer... Nu vedeți că-l înăbușiți? rosteste o altă voce.

Andrei închide ochii. Zadarnic Mihaela vrea să-l facă să înghită niște pilule; e clar că ziaristul a leșinat.

LA ANDREI MLADIN, ACASĂ

Interiorul unui apartament construit în anii noștri. E o încăpere ai cărei pereți sunt pur și simplu tapetați cu cărți. Dar, stupoare: multe cărți se află pe jos, risipite la întâmplare. Deodată, descoperim pe podea doi bărbați. Sint Andrei și Valentin. Primul începe să dea semne de viață. Încearcă să se ridice gemind și ținându-se cu mina de cap, ca și cum acesta l-ar durea înfricoșător. Tine ochii închiși. Când îi deschide, se uită în jur neînțelegând din primul moment unde se află. Apoi îl zărește pe Valentin care zace într-o baltă de sînge.

— Nu se poate! tipă el. Ce-i asta? Valentin!

Evident, Valentin nu-i mai poate răspunde, fiind ucis cu o halteră care se află chiar lângă capul său și pe care Mladin vrea mai întâi să o ia în mină, apoi se mulțumește să o examineze de la distanță.

— Nu se poate! repetă el și aproape că urlă.

Ușa se întredeschide iar ochii lui Mladin se măresc de groază. Dar în ușă apare un motan de dimensiuni respectabile, care începe să se frece de picioarele lui Mladin.

— Mecena! Ce s-a petrecut aici?

Motanul, el însuși înfricoșat, nu face decît să miaune jalnic. Mladin face efortul de a înțelege ceva din mesajele animalului apoi renunță. Ca orice om singur va vorbi deseori cu motanul, unicul partener de dialog posibil în casa acestui celibatar.

— Bătrine! Cui ai deschis de-a făcut prăpădul ăsta?

Motanul clipește cu un înțeles numai de el știut.

— Nu cumva...

— Il simțim cum Mladin se crispează de groază.

— Nu cumva... eu sint făp-

tașul?
Gîndul pur și simplu îl înnebunește. Încearcă să se ridice în picioare. Îi este în continuare foarte rău. Se duce sprijinindu-se de pereți pînă la baie unde își dă cu apă pe față. Apoi merge la bucătărie. Acolo se zăresc resturile unui chef îndelungat.

— Mama mia! Cînd am bătut eu două sticle cu votcă? Și cu cine? Cu Valentin? Care nu punea strop de alcool în gură?

N-are puterea să urmărească mai departe gîndul. Se duce cu un mers nesigur în dormitor și se urcă în pat.

— Dacă aveam un alpenștoc și un piolet mă călăram mai ușor...

Adoarme. Dar n-are un somn lin. Îl vedem cum se zvircolește și geme. Se trezește, se uită buimac în jur și din nou adoarme. În jurul lui încep să danseze tot soiul de fantasme. Apare casa doctorului, Mladin o prește mașina în fața ei. Se dă jos și caută în gardul de piatră soneria. Apasă pe ea. Din zid se aude o voce:

— Cine e?

Andrei tresare speriat. Se uită în jur însă nu vede pe nimeni.

— Cine e? se aude din nou aceeași voce.

Mladin își ia inima-n dinți și răspunde.

— Înțeleg că stau în fața unui zid care mă-ntreabă cine sint. Ei bine, zidule, eu mi-s ziaristul Andrei Mladin. Am venit să-i iau un interviu pianistei Mihaela Comnoiu. Nu te poti da puțin la o parte ca să pot intra la ea?

— Pentru bancuri de astea am fost dată afară de la creșă. Vezi că s-a deschis poarta.

Mladin intră într-o curte unde se află un havuz. O alee cu pietriș duce pînă la casă. În fundul curții este un garaj unde mestereste Ionuț Axinte, șoferul doctorului Comnoiu. În prag îl întâmpină Valentin care-l conduce solemn într-un hol imens.

— Bună ziua. Sper c-am nimerit bine. Aici stă pianista Mihaela Comnoiu?

— Desigur.

— Atît vroiam să aflu. Credeam c-am nimerit cîteva meridiene mai incolo, în casa unuia care invită banii cu lopata și se plînge că face febră mușchulară.

— Ce vi se pare nefiresc — remarcă Valentin — ca vestitul doctor Comnoiu și celebra pianistă Mihaela Comnoiu să trăiască în astfel de condiții?

— Aveți dreptate. Și presupun că aici vara e deosebit de răcoare iar iarna deosebit de cald?

— Aveți intuiție. Bravo! Dar de ce vă uitați așa? N-ați mai văzut niciodată un hol?

— Ba da. Dar nici unul în care să-ncapă apartamentul meu de două camere proprietate personală și să mai rămînă loc și de garaj.

— Pofțiți în salon. Domnișoara Mihaela vine și ea îndată. Cred că o să-i facă mare plăcere să discute cu dumneavoastră. Adoră oamenii glumeți.

— Eu glumeț? se miră cu candoare Mladin în timp ce intră în salon. Ultima glumă i-am spus-o bunicului meu cînd aveam cinci ani și el m-a mințiat pe creștet cu mîla: „Băte, hai să ne-nchipuim că tu n-ai deschis gura iar eu n-am auzit nimic“. Am încheiat citatul.

— În cazul acesta, am un deosebit respect pentru bunicul dumneavoastră, zice Valentin și se retrage nu înainte ca Andrei să-i răspundă.

— Bănuiesc că sint lăsat singur ca să mă desfăt estetic cu această priveliște pe cinste. Asta face probabil parte din protocol. Dacă stai imediat de vorbă cu proprietarii riști să crezi mai tirziu că te-ai întîlnit cu ei la un club sindical.

După cîteva clipe apare și Mihaela. E blondă, e înaltă, e superbă. Mladin e pur și simplu vrăjit și, ceea ce nu-i stă în obicei, lasă să se vadă asta. Mihaela își dă seama de efectul pe care l-a stîrnit. La rîndul ei se simte oarecum tulburată de gazetarul care o vizitează dar reușește să fie mai bine stăpînată de sine însăși.

— Să-mi spui și mie cînd termini cu vizionarea, l se adresează ea lui Mladin. Nu de alta, dar am impresia că de cînd am intrat nu ți-am auzit răsufierea și nu m-ai pricepe să-ți fac respirație gură la gură, mai ales că n-ai simți nici o plăcere.

— Ascultă, duceso, ar fi bine ca atunci cînd apari undeva mai întîi să anunți. Nu de alta, dar nu toti au inima la fel de zdravănă ca a mea.

— Bei ceva?

— Nu. Șoferul meu personal e în concediu așa că trebuie să-mi conduc singur mașina.

Mihaela îl privește cu atenție.

— O cafea?

— Nu, mulțumesc, nu beau cafea și nici nu fumez. Viciile mele sint de altă natură. Dar dacă tot te fiiți în jurul meu cu picioarele astea, ești atît de amabilă să-mi spui în cît timp

străbați pe jos distanța București — Ploiești? Presupun că în mai puțin de o oră.

În sfîrșit, Mihaela își lasă capul pe spate și ride din toată inima.

...Din nou în dormitorul lui Mladin. Coșmarurile îl asaltează în continuare. Se vede cum îi ia interviu Mihaela! Apariția interviului... Prima lor întîlnire cînd îl invită la un concert la Atenu... Încep să se plimbe împreună... Îi face o vizită acasă... E invitat la o petrecere unde îl cunoaște pe doctorul Comnoiu. E mic de statură, gras, cu ochelari cu ramă de aur și cu un suris batjocoritor pe buze. Deși se apropie de 60 de ani e de o agilitate surprinzătoare.

— A, dumneata i-ai luat interviu Mihaelei! A ieșit excepțional. Cel mai mult mi-au plăcut întrebările.

Se apleacă și îi șoptește lui Mladin la ureche:

— Ei i-am spus invers.

— Care e mama ta? Nu mă prezinți? Vreau să văd dacă pot să mai cuceresc persoane de vîrsta a treia, îi spune Mladin Mihaelei.

— Nu ți-am spus? Mama e cam bolnavă. Stă mai mult în vila noastră de la munte. Uite-o, e aici în fotografie.

Și-i arată lui Andrei fotografia pe care deia am văzut-o.

— Sărut mina, regină mamă! zice acesta.

Printre invitați se află și actorul Marian Sulcer. Sigur de sine și de succesul pe care îl are la femei, încearcă s-o cucerească pe Mihaela. O invită mereu în dans. Andrei observă și vrea să se retragă pe ușa în fața căreia stau Valentin și Ionuț Axinte. Ultimul dormitează în fotoliu, vizibil plictisit de ce se petrece în jur.

Cînd să iasă, Andrei e tras de minecă de Mihaela.

— Unde te duci?

— Mă duc să-mi refac viața. Dacă n-are nimeni nevoie de mine aici...

— Nu te mai alinta. Vezi doar c-am ațîția musafiri. M-am ocupat mai întîi de ei ca pe urmă să fii numai cu tine. Decît să ai figura asta de inter rătăcitor — eh, azi nu mai sint cavaleri rătăcitori — mai bine m-ai stringe în brațe și mi-ai dovedi că poți să faci măcar trei pași de dans fără să te prăbușești cît ești de lung pe parchet. Succes, dar nu creng.

Cei doi dansează. Marian Sulcer îi privește posomorit.

...Din nou în dormitorul lui Mladin. Coșmarurile nu încetează. Mladin își aduce aminte că la un moment dat o început să găsească în cutia postală scrisori anonime. În una dintre acestea scrie: „Dacă nu renunți la Mihaela, ajungi pămînt de flori.“ Semnat: un binevoitor. Altă anonimă: „Fii atent cum mergi cu liftul. E păcat să cazi tocmai de la etajul șapte.“ Semnat: Hlamidă albastră. Altul: „Cum preferi să fii pescuit din lacul Herăstrău? — Cu burta în sus sau cu burta în jos? N-ai astfel de probleme dacă îi dai pace Mihaelei“. Semnat: Euglena Viridis. Toate anonimele erau scrise cu litere decupate din ziare.

...Din nou în dormitorul lui Mladin. Aceleași treceri dintr-un somn chinuit de coșmare într-o trezire tulbură. Lui Mladin îi e spart de trei ori parbrizul mașinii și e nevoit să-l înlocuiască. Pe scaunul șoferului — un avertisment: la fel o să arate și capul tău dacă te mai vezi cu Mihaela. Zadarnic stă la pîndă — nu reușește să-l prindă pe făptăș.

constelații

lirice

Zaharia Sângeorzan

N-am crezut...

N-am crezut, n-am crezut că dragostea poate fi o sărbătoare
Ochii tăi un basm, o pădure ce veșnic nu moare...

N-am crezut că tu porți în păr de-acum fire de zăpadă
Ochii tăi o minune, o ploaie ce stă să cadă...

N-am crezut, n-am crezut că într-o seară, într-o tăcută oglindă
Dragostea noastră o să înceapă, nebună, păcat și vină...
Cum să-ți spun toate, ca sufletul să-ți fie numai dor
Ochii imi sint în lacrimi — flori celeste ce nu mor

Sufletu-mi e magica ta voință, demon cu aripi de indoială
Nu știu ce văd, ce simt, ce căință imi face fața pală

Cînd numele tău crește iar în mine-i — stea plîngînd
depărtarea
Tu rămii femeia-iubire, logodna de-a pururi, nicidecum
uitarea...

Două seminte

În palmele tale două seminte ți-am pus
Ca să nu uiți niciodată cîte ore s-au dus
Din iubirea ta de fată...
Și miine să-ți mai aduc și un ied
să-ți sărute genunchii în care cred
Că la început au fost o minune
De omăt topindu-se în noapte
Te mai văd, te mai văd
Fecioară pierdută într-o uitare...

Dimineața

Dimineața ești în somn un copil
Aproape bosumflat...
Te privec indușoșat
Cum miinile tale respiră intruna
Viața din vise...
Și-ar fi păcat
Să te trezesc
Cînd eu sint un exilat
Căruia îi este interzis
Să rupă vraja
Unăi tandru paradis...
Nemîngîiat —

Genunchii tăi

Genunchii tăi sint ca un mușuroi de furnici
În noapte: ploaie senină de licurici
Sau poate mai degrabă un drum presărat cu arici...
Totdeauna însă ei visează o vară cu dor
Genunchii tăi sint ca doi iezi albi în zbor
Ce nu-și cunosc mama, ce nu știu vorbi
Genunchii tăi sint două brîndușe ce vor inflori...

Tu

Tu nu ești frumoasă decît dimineața
Cînd sărutul meu te trezește
Din moartea ce ți-a dat-o viața
Gîngășă copilă
Să privești tandrețea de pe față
Profet ce iarăși ne învață
Să începem ziua în melancolică lumină...

Tu numai dimineața ești frumoasă
Prizonieră dragostei în doi
Dimineața e ziua ce o începem amîndoi
Și unde tandrețea trece-n sărutare
Păcat să fie
Trufașă copilă
Sau destinul e cu noi
Lege și iubire?

Învăț-mă

Învăț-mă să fii numai răstîgnire,
O umilînță pentru o lume de utopii
Și nu o credință cu iluzii
Unde tu nu vîi să privești cugetarea,
Sufletul ideii mîngîind

Învăț-mă să te uit, să nu te mai știu
Neliniște, gol, neîndurare,
Murind să crească iar
Fructul căzut în păcat...

CONSTANTIN POPOVICI — Portret (Dr. Romulus Dinu), 1979

O pledoarie convingătoare*)

Inercarea de a defini tipologia scrii muzicale oferite de Aurelian Octav Popa și formația *Quod libet musicum* ar fi probabil sortită abandonului căci prea mulți termeni și-ar disputa înțelesul, nici unul neputând „eticheta” în întregime multitudinea de aspecte impletite în două ore de : *audiție* ce a ilustrat câteva secole de creație compozițională, *expunere* liberă incitantă prin spontaneitate și culoare, *confesiune* a unui muzician de excepție, *lecție* relevând interesante elemente de istoriografie, traiectorii evolutive, coordonate estetice, paralele artistice, teoretizând și exemplificând... Totul amalgamat într-o desfășurare cursivă, alertă, a manifestării muzicale, atrăgătoare prin prospețime, limpezime și simplitate, prin finuta artistică a interpretării, prin vivacitatea și tonul direct ce au pus în lumină valoarea informativă a comentariului.

Prin eliminarea rigidității (frecvent degajată de caracterul doct al unor prelegeri), accentuând comunicativitatea, implicarea eu-lui subiectiv al celui care face muzica în adevăratul sens al noțiunii (amintind pe undeva de celebrele concerte-lectii ale lui Leonard Bernstein) a fost înlăturată tradiționala barieră ce separă scena de restul sălii; astfel, spectacolul — ce s-a constituit prin unele atribute într-un „show” a cărui derulare a pendulat între regizare și improvizație — a trezit fie adevărate, fie respingere, dar în nici un caz indiferență. Pentru a rezuma această „avalanșă” de cuvinte, cronicarul ar trebui să afirme doar că a asistat la o incontestabilă *pledoarie pentru muzică*, la fel de sinceră și convingătoare în dubla sa exprimare : prin „viu grai”, ca și prin limbajul sunetelor.

Programul interpretat pe podiumul Ateneului Român a alăturat pagini miniaturale în majoritatea lor mai puțin familiare publicului larg ; a conferi pregnanță și individualitate, a sintetiza datele unui stil în limitele unei suprafețe restrinse sint cerințe de solicită măiestria și migala bijutierului care cizează sub lupă fiecare detaliu pentru a obține strălucirea, perfecțiunea și echilibrul adevărat unei opere de artă. Sint dificultăți pe care mulți le evită optind mai degrabă pentru marile „epopei” ale literaturii muzicale decât pentru „catrenele” sau „haikai”-urile sale.

Aurelian Octav Popa și orchestra pe care o conduce și-au asumat toate riscurile, creionind prin tablouri sonore succinte imagini ale barocului german, ale preclasicismului francez, ale clasicismului vienez, punctind fațete ale romantismului și înaintind până în muzica americană a veacului nostru. Un drum survolat cu rapiditate care a înfățișat aspecte dintre cele mai rar reliefate, apelând adesea la transcrieri pentru clarinet sau (și) orchestră de coarde, efectuate cu discernământ și responsabilitate, punind în valoare similitudini de scriitură, profilul expresiv specific, sugestivitatea discursului. Dacă „reformulările” instrumentale ale unor piese de Jean Philippe Rameau pot genera rezerve din partea celor obișnuiți cu variatele clavicinistice ale acestor opusuri, versiunile interpretative ale unor pagini de Georg Philipp Telemann s-au relevat

ca veritabile bijuterii sonore cărora clarinetul și ansamblul le-au redimensionat valențele expresive prin diversitatea și finețea paletelor coloristice.

Permanenta conducere a sunetului (prin gândire și sensibilitate), puritatea și transparența acestuia, cultul pentru legato, pentru fluiditatea discursului arciuit într-o continuă gradare a sensurilor sale s-au detașat cu plus de vigoare din liniile narative ale clarinetului solist în *Adagio* de Mozart ca și în cel de Brahms, într-un atent dozaj dialog cu orchestra, dialog ce s-a făcut remarcabil și în *Intrebare fără răspuns* de Charles Ives. În accepțiunea dirijorului Aurelian Octav Popa formația de coarde a apărut ca un instrument predominant melodic cu disponibilități spre suflul amplu, spre frazările generoase ; aceste tendințe s-au concretizat în mod evident în paginile orchestrale semnate de Ceajkovski, Dvorák și Grieg, decupate prin vervă, accente și nerv, subliniind atmosfera specifică a acestor „valsuri nevieneze” ; mizind mai puțin pe eleganța discretă, estompată, concepția interpretativă a urmărit mai degrabă factura dansantă ca „pigment” al culorii expresive. Dezvăluind preocuparea pentru o anume poetică a armoniilor și timbrului, cele două fragmente din *Suita Peer Gynt* de Edvard Grieg s-au impus prin rafinament, căldură și distincție.

În concluzie, o seară innoabilă prin muzică, deschizând porțile înțelegerii artei, adresind o invitație la receptare, la trăire a mesajului artistic, la reflecții și la... perenitate.

ANCA IOANA ANDRIESCU

*) Concertul orchestrei *Quod libet musicum* avind sa solist, dirijor și comentator pe Aurelian Octav Popa, Ateneul Român, miercuri, 22 ianuarie, 1986.

CONSTANTIN POPOVICI — Portret (Nicolae Șerban) 1965—1966

Paralele muzicale

Eva Kiss

Trecuseră cițiva ani de cind, un om de suflet, Zoltan Borbely, mă familiarizase cu tinerele speranțe muzicale ale Tg. Mureșului. În plin centru, comentind aprins, nu mai țin minte ce disc, băieții de la *Dentes* gesticulau a chitară, tobe, clape, difuzoare, concerte... Patru răsfațați !? „Hai să vezi ce n-ai văzut”. Hai. Unde ? „La intersecția aia”. Cițiva pași și am ajuns. „Numa” uite”. De după colț apare o mașină. Un fluierat ca de arbitru cind acordă 11 metri, un salut politicoș de plutonier, și, în final, circotoșă amendă. A doua mașină. La fel. Un Tir. Nimic. Alt Tir. Tot nimic. Profesioniști ! Cu mici excepții, mai toți șoferii, după ce își doseau chitanța „de bună purtare” într-un compartiment spășit al portofelului desoperau cu ciudă semnul de circulație care se postase, naiv !, tocmai unde nu te așteptai. „Servus” ! răsări lingă noi, ca din pământ, o fată. Să fi avut vreo douăzeci de ani, zveltă, cu păr lung, de indincă din cărțile lui Karl May, îmbrăcată fără cusur, ca în revistele cu manechine frumoase. Pe scena de la Mamaia mi s-a părut prea sobră. O părere. Si-atit. „A da. Poveste veche”, insinuează ea. Cu cinteț noi ? schimb subiectul. „Mi-aș dori ceva modern. Ceva pe care să scrie azi. E muzica pe care o simt. Ce fac eu nu e nici bine, nici rău. Îmi caut drumul”. Mai altfel spus, lingă intersecția aceea din orașul său natal vorbea de limbajul simțirii, pe care îl raporta la forța de exprimare. Nu avea virsta cind se poate cineva lăuda că înțelege rațional realitatea ca pe o condiție a reușitei. În schimb dădea chip unui lucru care îi lipsea și ia care rivnea. Își plămăuia viitoarele succese din țară și de peste hotare : U.R.S.S., Bulgaria, Po-

lonia, Cehoslovacia, Ungaria, Japonia, Turcia, Siria, Kuwait, Cuba etc. Acum își rotește liniștită privirea prin abisul Poli-valentei dinaintea tumultului. Așa, goale cum sint, scaunele par niște păsărele zgribulite care așteaptă dimineața aplauzelor, dincolo de fusul orar. Scenografia, sunetiștii, oamenii de ordine, toți se agită. O întreb la ce se gindește. Duce palma la frunte și izbucnește în ris. „La semnul ăla de circulație. Doamne ce caraghioși erau ! Oameni în toată firea se jurau că ieri nu era acolo. Au trecut vreo doisprezece ani de-atunci”. Ciți ? ridic sprincenele, mirat. „Doi-spre-ze-ce, siabisește cintărețai și semnul tot nu s-a mișcat din loc”. Talentului, minții și simțirii ei li se alătură o experiență artistică incontestabilă. *Eva Kiss* se află în plină ascensiune. A atins cota la care compozitorii nu-și fac probleme cu partiturile incredintate. Tocmai de aceea, sincer vorbind, pericolul politetei de a accepta orice melodiară o amenință mai mult decât pe alți confrăți de breasla. Sigur, cauzele mari nu sint judecate după meritele lor. Ci, mai degrabă sint reduse la mărunțisuri pentru a putea fi pe măsura sprijinitorilor, iar lupta se incinge, de cele mai multe ori, în jurul unor puncte minore. La spectacolul ăsta nu noi vindem bilete. Altele ne sint garanțiile : voce clară, cu vibrato controlat, cu disponibilități mari de abordare a oricărui gen, subgen sau stil, de la liedul clasic la jazz, rock, pop, folk și muzică ușoară, numărul în creștere al creatorilor care o solicită precum și selecția mai riguroasă aplicată de artista însăși.

Dacă nu e cu supărare, o singură sugestie : să-și întoarcă fața și spre publicul tinăr. Măcar din profil. Că se poate...

PETRE MAGDIN

Amza Pellea (XII)

O convorbire cu SILVIA POPOVICI

— Spuneați cindva că era un bun camarad...

— Vă intrerup spre a sublinia cit de puțin e cuvintul acesta pentru a putea să cuprindă adevărata generozitate a lui Amza. Era un suflet atit de cald, de atent, de înțelegător. Era, mi-amintesc, primul Paște la Craiova. Eu nu aveam bani să merg acasă. Amza a observat că toată lumea pleacă, numai eu rămîn. Ia imediat o hotărîre : „Cum o să rămîn tu singură aici, Silvia ? Toată lumea să plece iar tu să stai singură ? Vii cu mine la Băilești. Ai mei o să te primească bine. Ca pe sora mea”. Mi-am dus cu el la Băilești. Mi-am dat seama cum observa toate amănuntele vieții în tren. Mi-am luat pantofii mei cei mai buni, singurii pe care îi aveam cu toc. La Băilești, frumos, soare cald. Am plecat cu surorile lui la o rudă. Parcă-l aud : „Nu vedeți, zicea, nu vedeți cum Silvia are părul de aur și cum albinele se adună în jurul părului ei ca în jurul flozii-soarelui ?”

— Incepeau deci de pe atunci să se contureze preocupările sale de colecționar și prelucrător de snoave.

— Incepea deja să devină „Nea Mărin”. Era de fapt un om cu o popularitate mult meritată. Așa cum am mai spus, îl socoteam personajul-legendă din generația mea. N-aș fi crezut că va deveni un mit. Avea un farmec personal cu totul deosebit deși glasul lui avea multe cusururi. Era un om care nu dădea de-o parte pe nimeni și care nu se dădea niciodată de-o parte. Era punctual, săritor, un partener și un colaborator nemaipomenit. Făcea lucrurile cele mai grele. La filmări uneori se intim-

pla să fte uitat pe cimp. Nu se supăra. Crea stări de bunădispoziție fără să se arate pe el, ci numai pentru a bucura pe ceilalți. Nu exagerez să spun că era ceea ce numim un erou pozitiv. Îl întristau tragediile altora și participa la ele. Era bun prieten la Craiova cu un actor care-i semăna, Mircea Bohoreanu. Erau amindoi ca niște haiduci. Bohoreanu a murit de foarte tinăr, de cancer, la numai douăzeci și opt de ani, și Amza a fost atunci nespuse de indurerat. Pe lingă Amza nimic nu trecea fără să lase urmă.

— Ca un adevărat risipitor de sine ?

— Poate că da. Nimeni însă nu-i cerea să ardă, să se consume, să muncească atita. Asta o făcea el intrucit nu putea altfel, intrucit așa era obișnuit, ca un adevărat țărăn sortit să tragă din greu tot timpul, să nu se cruțe niciodată pe sine. Voia să biruiască în totul. Dar cine ar fi crezut că tocmai el, care putea să trăiască o sută de ani, un om pe care numai un accident putea să-l doboare, să cadă într-o prăpăstie, să cadă cu avionul, numai așa gindeai că ar fi putut pieri... Dar niciodată așa cum s-a întâmplat de fapt.

— Cit de greu i-a putut fi oare să caute a se obișnui cu gindul morții, tocmai el, un insetat de viață.

— Voia să se știe un învingător, precum eroul popular cu care se identifica. Poate de aceea nici nu a voit să ne vadă pe noi, colegii lui, în ceasurile acelea grele. A dorit, poate, să ne menajeze ca un ultim semn al generozității lui, și să ne lase imaginea tonică a unui om care nu cunoaște decât victoria, decât bucuria spre a le dărui celorlalți.

IOAN LAZĂR

Dimineața artelor

O lume minunată

Am fost iarăși la Animafilm acum cîteva zile. Acolo lucrează regizorul *Victor Antonescu*. Da, da... Autorul primului lung metraj de animație românesc, celebrul „Robinson Crusoe”. Al medaliatelor „Robot și roboți”, „Greierele și furnica”, „Stejarul și trestia”, „Somn agitat”, „Mișinea spațială Delta” și cite altele. Premiatal cu „Perla Televiziunii Italiene, pentru regia celui mai frumos film de animație” în '70, laureatal de la Moscova din '71, Tampere '73, Berlin '85, distins la Moscova, anul trecut „Pentru umanism în arta filmului, pentru pace și prietenie între popoare”.

Nu despre succesele de răsunet mondial ale regizorului *Victor Antonescu*, autorul adoratului serial „Cei trei mușchetari” (s-a ajuns la episodul 11 !) e vorba în aceste rânduri. Ci de faptul că lingă el, pe lingă el iar uneori cot la cot cu el s-au format sute de tineri artiști plastici animatori. Cîteva nume din schimbul de azi — plasticiana *Anca Dumitrescu*, apoi *Valentin Elișeu*, *Călin Cazan*, *Lucian Profirescu*, *Călin Giurgiu*, animatori cu încercări de regie.

Animația e o lume misterioasă. Totul e la început o idee. O poveste. Inchipuirea personajelor. Se execută capetele de filmare. Apoi există un jurnal care conține ordinea și modul de filmare a desenelor sau cum spune *Victor Antonescu* „trăirea”. După asta personajele sint desenate pe calc. Urmează corecturile ; asis-

tentul de regie urmărește nu care cumva să se fi strecurat vreo greșeală, vreo inadvertență — mușchetarul să-și fi pierdut sabia sau *Miaulady* trena purpurie... Urmează copierea de pe calc pe acetofan la secția contur, o nouă verificare și-nsfirșit, culoarea ! Apoi filmarea personajelor în decoruri, montajul, sonorizarea... Un drum, să recunoaștem, destul de complicat !

Tot timpul cu cronometrul în mînă, numărînd, inchipindu-și gesturi și mișcări, colorînd, cu imaginație și har, e-adevărat, ocolîți de enervanta publicitate, să cadă lumina stridentă a reflectorului, de indiscreția reporterului, desenînd, desenînd o lume fermecată care-i fericește pe cei mici și-i amuză pe cei mari.

Iar meseria se deprinde încet încet. Regizorul (care-n același timp e și scenarist, își desenează personajele, își concepe și-și realizează decorurile, mă rog și multe alte lucruri legate de bucatăria minuțioasă și dificilă a unui film !) este un pedagog excepțional, tocmai sub aparența colegului cu experiență de la care meseria se fură.

Cind vedeți un minut dintr-un desen animat, să știți că pentru el au muncit, au desenat, au gindit și-au asudat deasupra calcului, acetofanului și-a peliculei de film, zeci și zeci de oameni, alcătind pentru el cam 1500 de desene...

CLEOPATRA LORINȚIU

Fără machiaj

Cronicar vechi englez

Azi, ... ianuarie, 157..., pe binecuvintatul mai drept al glorioasei noastre Tamise (Thames) mai mulți nobili de vază și doi lorzi poftiți mai dinainte ori numai aflați în trecere precum și un mare număr de prostime neștiutoare dar îndejuns de în pungă pentru a azvirii cițiva peneces jerpeliți în cutiuța de tinichea a casierului teatral, îndată după apusul imperial al soarelui scumpei noastre Londre (London) citeva dintre noile cugetări ale maestrului *Will Shakespeare* au putut fi auzite și văzute sub forma unei tragedii botezată cu numele unui oarecare Hamlet, prinț al regatului Danez.

Publicul a aplaudat de citeva ori... O mult prea delicată nevastă de măcelar din Piața Turnului a leșinat la apariția cu adevărat infricoșătoare a unei fantome în carne și oase. Mitocanii au tropăit după cum le e obiceiul și au urlat „Răzbunare !!!” cind uzurpatorul incestuos a fost dat în vileag cu multă măiestrie și cu ajutorul unor torțe aprinse, deși restricția folosirii focului în teatre este încă în vigoare. Un tinăr efeb pe care îl vom mai urmări, o promisiune, a jucat partea unei biete copile nebune care presăra flori de cimp pină aproape de țopirlanii care rin-

jeau din buza scindurii. Trebuie să-i pomnîm neapărat și pe cei doi gropari care, deși cam bătriori și gingavi, au enunțat cu destul haz citeva părieri despre moarte. Deci, și la ei s-a ris. Cu ajutorul neprețuit al Conciliului de Coroană, care a stabilit suma de... lire pentru nevoile teatrului, actorii au apărut îmbrăcați destul de colorat și unii chiar cu gust. Armura duhului putea fi, însă, lustruită mai bine. Actorul care a încercat partea dictatorului a arătat cu iscusință cit de imensă este diferența dintre o monarhie barbară cum este, a fost și va fi vesnic cea din Danemarca cea luminată și grațioasă. În scena de duel s-a văzut (a cita oară ?) că artiștii nu vor fi niciodată buni de militari. Mișcările lor sunt prea greoaie și stingace.

Actorul care a încercat partea prințului Hamlet a plăcut mai ales cind, rîcnînd cu multă forță, reușea să potolească vinzoleala și larma țopirlanilor din sală. Cele mai frumoase au fost perdelele de brocat roșu dărute trupei de mult prea generosul, nobilul lord Southampton.

God Save The QUEEN !

ADRIAN PINTEA

Song

Cine n-a auzit de grupul Song? Noi zicem însă că demult grupul nu mai este „grup” ci cu totul altceva, fie o uzină, un curent artistic, o pepinieră, un emițător. Chiar dacă el se numește Song, Mini-song sau Luchian.

Hai deți să ne amintim cum a apărut această grupare: la ideea lui Ioan Luchian Mihalea, tânărul conservatorist pe atunci care încercase o carieră de solist de muzică ușoară. Ideea lui era să adune în grup o serie de tineri studenți talentați, frumoși și entuziaști, sau cel puțin așa presupunem noi „retrospectându-l”. Să-i adune pe toți în jurul songului — erau doar studenți la limbi germanice — în jurul cîntecului. Apariția lor a fost benefică atît prin ideea de cor studențesc, cit și prin repertoriul și prezența scenică. Sigur, tineretul mai avea un cor excelent, cu interpretări la cote profesionale — **Preludiu**, condus de Voicu Enăchescu — sobru, exigent, pe scurt, clasic. Dar Mihalea a venit cu altceva, cu bucuria de a cînta ilustrată prin exploatarea posibilităților scenice, a vestimentației, a mișcărilor libere pe spațiul scenic și, mai ales, credem noi, cu convingerea că orice are o voce poate cînta, cu condiția să știe textul și melodia și să se alinieze colegilor de cor. Apariția Songului cu celebrele cîntece românești, celebre dar cam uitate, cam scoase din marele circuit, a însemnat mult pentru multe generații de studenți. Într-o epocă în care discomania își întinsese tentaculele lipsite de

substanță, Mihalea a venit, a pulsat cu cîntecul popular românesc, cîntec la care unii tineri strîmbau din nas. Și cine dădea aceste necesare lecții de neoașism, un grup de studenți aflat în majoritate la facultăți de limbi germanice, deci suspecți de a fi oarecum snobi și de a cocheta cu limba disco. Acesta a fost, după părerea noastră, argumentul de autoritate care a prevalat. Astfel întreaga studențime contemporană cu Song și nu numai ea, a început fără complexe eminentemente agra-re să cînte folclorul redescoperit de ei. Reuniunile studențești, traseele B.T.T. cu trenuri, cabane, bungalouri și peisaje au început să fie dominate muzical de repertoriul Song. Hop și-așa, Șapte vâi și-o vale adîncă, Aseară ți-am luat cercei și încă alte șlagăre (detest cuvîntul, dar n-am altul), de origine folclorică și au intrat în drepturile unei generații, în conștiința și în repertoriul ei permanent. Și dacă ne gîndim că prin Song au trecut cîteva sute de studenți, care ulterior s-au răspîndit în toată țara ca profesori, ingineri, economiști, ducînd mai departe făcîndu rededeptării cîntecelor folclorice, devenind acolo unde sînt purtători, catalizatori, animatori și îndrumători, realizăm marele merit al lui Ioan Luchian Mihalea și al corurilor sale, acela de emițător cultural la scara unei generații.

Ceea ce nu e deloc puțin.

GEORGE STANCA

Oameni din planul doi in prim-plan

Amintirile unui librar

cu IOAN CĂRĂBAȘ

Învățătorul nostru a venit de la Caransebeș și a spus că îi trebuie zece copii să-i ducă în oraș la Bibliotecă Decezană, la tipografie și la legătorie. Deci am început să ne pregătim de plecare, să ne luăm saltele și păturile pe care ni le-a pregătit mama, apoi ne-am suit cu toții într-o căruță și am plecat spre oraș. Acolo am intrat în librărie. În librărie era o ușă prin care se intra în tipografie. Am fost împărțiți fiecare la cîte-o secție: eu am fost repartizat mai întîi la tipografie. Asta se întîmpla cam prin 1925. Am învățat rostul tipografiei, inițiindu-mă în tainele ei. Dar, la controlul medical care se făcea regulat doctorul a găsit de cuviință că sînt cam slăbuț și ar fi mai merit să lucrez în librărie. Și așa s-a întîmplat.

La început, între altele cărți, m-am simțit stînjinit. Șeful librăriei era un colonel pensionar care făcuse armata sub austrieaci, foarte sever, dar bun la suflet și cumsecade. Din trei în trei luni îmi dădea să fac socoteli cu librării, adică un fel de listă a cărților existente în librărie scoase la diverse edituri. Cartea românească. SOCEC, Cultura națională, lucru care mi-a folosit în activitatea de mai tîrziu foarte mult. Ajunsesem să cunosc aproape pe de rost autorii, titlurile cărților și locul în care se găseau ele. S-au declarat foarte mulțumiți de mine. Libră-

ria aparținea Episcopiei, iar episcopul care venea uneori pe la librărie să ne viziteze a vorbit cu colonelul socotînd că ar fi mai bine să mă trimită să învăț această meserie la București. Acolo urma să învăț meseria de librar și își propuneau ca apoi să mă întorc ca să preiau conducerea librăriei.

Pavel Suru, librar din București, care venea o dată pe an în Caransebeș la librăria Decezană, m-a văzut și a hotărît să merg cu el în Capitală. La București am ajuns pe **Calea Victoriei** în locul unde era pe vremuri cofetăria Nestor. Am rămas la **Pavel Suru** și am organizat așa de bine librăria acestuia, încît din cele două răfulețe pe care le avea cînd eu am sosit acolo am reușit în scurt timp, printr-o muncă asiduă cu toate editurile din țară să-i umplu rafturile, să-i fac un catalog cu cărțile existente în librărie, catalog trimis tuturor celor interesați și astfel să-l fac foarte solicitat de o mulțime de clienți. Am completat în continuare librăria cu cărți de tot felul, filosofice, istorice, beletristice, critice. Începusem să am legături cu toți oamenii de seamă ai vremii ca: **Iorga, Cartoian, Simionescu, Demostene Russo, bizantinologul Bănescu**, cu toții veneau la librărie, se întîlneau, căutau cărți și discutau ore în șir.

FLORENTIN PALAGHIA
(Va urma)

Piatra de încercare

Pro domo :

Cu studenții e altceva: clipele lor, trecute rapid peste luciul pietrei de încercare, de rămîne piatra știrbă — sau se tocește virful clipeilor, nu ai de ales: un spațiu determinat — amfiteatrul: un timp determinat, drămuț obștinat și ireversibilul său curs spre finalul vieții, oarecum, aparent boeme.

Că există însă în viața spirituală românească o entitate determinată — cea studențească — faptul rămîne, pentru toți cei din preajma-i, evident.

Nu la fel de evident este el pentru cercuri mai largi și iață de ce e un dialog pe această problemă va face (cel puțin) să sporească, și de-o parte, și de alta, încrederea și, poate, va reprezenta punctul de pornire în încercarea de a înregistra, într-un loc fix, în spațiul larg dintre festivaluri, altfel decît în festivaluri pulsul fierbinte al vieții culturale studențești.

Indiferent de unde am privi lucrurile, Festivalul Artei și Creației studențești rămîne principala formulă de re-unire a tuturor creatorilor acestei categorii socio-profesionale.

Recent încheiata ediție, cea de-a XVI-a a adus premii, laureați, nume noi — prea multe pentru această primă pagină. Depinde numai de ele, desigur, să nu rămînă doar în arhiva festivalurilor studențești.

Festivalul a demonstrat o dată în plus că „studenții au un punct de vedere propriu față de folclor, ei nu-l standardizează”¹⁾, remarcîndu-se „profesionalismul cert al abordării muzicii, cu valențe concertistice, care pot intra firesc pe traseele vieții noastre muzicale”²⁾. „Centrele universitare au fost la înălțime și la „Salonul studențesc de artă plastică” și „Artă fotografică și cînecluburi”³⁾, chiar dacă s-a făcut risipă de „apusuri de soare și peisaje de toamnă”.

Nu numai secțiunea umor a beneficiat de un juriu cu nume celebre: Radu Beligan (președinte), Tamara Buciuceanu, Ion Marinescu, Geo Saizescu, Magdalena Popa, Horia Muculescu...

Și secțiunea de teatru a Festivalului Artei și Creației studențești s-a bucurat, la Craiova, de aprecieri din partea unor personalități ale genului⁴⁾. Remarcabilă rămîne, chiar dacă nu a fost premiată pentru acest lucru, neexistînd deocamdată drept o categorie distinctă în festival creația originală de teatru, evoluția studenților facultății de fizică din București, ocupanți ai locului al III-lea pentru... interpretare⁵⁾.

Despre secțiunea de la Galați — publicistică și creație literară se mai vorbește, cu nostalgie „dialogului dintre participanți și juriu”, dialog ce „a fost mai aprig decît un seminar”⁶⁾.

Mai greu de definit rămîne încăpătorea secțiunea de la Iași: muzică rock, folk, ușoară, vocal-instrumentală, jazz, de estradă, dans de societate, modern sau contemporan, clasic, aerobic, duo dans solo, recitări de poezie, montaje literare, literar-muzicale și literar-muzical-core-

grafice — al cărei juriu l-a avut însă ca președinte pe Ion Caramitru.

Deși la ediția a XVI-a a Festivalului nu s-au acordat nici mențiuni, nici premii speciale, uneori nici unele premii, concluzia juriului a fost, în general, favorabilă.

Aceasta este biografia festivalului, faza finală — prima condiție, cel mai adesea, ca să se vadă că e ceva de capul tău, o reprezentă statistică. Pe scurt, Festivalul a însemnat participanți, formații, laureați.

Și departe de a fi spus măcar esențialul despre această recent încheiată etapă a artei și creației studențești, vă propunem, cum spuneam, din numărul viitor, spațiul larg dintre competiții, el însuși, piatră de încercare, toribilă piatră de încercare!

¹⁾ Teodor Vasilescu, artist emerit, coregraf, membru al juriului de la Timișoara, secțiunea folclor.

²⁾ M. Fășie, „Convingeri comuniste”, revista Consiliului U.A.S.C. din Centrul universitar București, despre secțiunea formațiilor corale și instrumentale, București. În paranteză fie spus, amatorii au fost nu o dată în mare competiție, valoric vorbind, cu viitorii profesioniști, fapt înregistrat și la secțiunea „Teatru”.

³⁾ După cum reamăca președintele juriului de la Brașov, prof. C. Ciobotaru, șeful catedrei de regie, I.A.T.C.

⁴⁾ Președinte, Marin Sorescu.

⁵⁾ „Viața de zi cu zi”, autor proaspătul absolvent Constantin Pavel. Locul I a fost ocupat de I.A.T.C. pentru spectacolul cu Peer Gynt, iar locul II de teatru „Podul” al Casei de cultură a studenților, București, cu „Om de omenie”.

⁶⁾ George Iancu, în revista U.A.S.C. din Universitatea București — „Universitatea comunistă”. În juriu: Nicolae Dragoș, Mihai Ungheanu, Ion Cristoiu, Constanța Buză, Laurențiu Ulici, George Bălăiță.

GRAZIELA BĂRLA

Verba non volant!

Poezia la microfon (I)

„— poezia, domnule — nota G. Călinescu încă din primul paragraf al prelegerilor lui universitare reunite sub genericul „Universul poeziei” —, își are universul ei, așa cum un continent are fauna și flora lui. Ea constituie o lume separată de aceasta, cu rînduiala ei proprie”.

De aceste adevăruri enunțate în urmă cu aproape o jumătate de secol și devenite un fel de ABC al oricărei inițieri în tainele liricii este astăzi convins pînă și cel mai mic școlar, iar o dezvoltare ori exemplificare a ideii marelui critic n-ar face poate altceva decît să ocupe spațiul grafic al revistei ce cu bunăvoință ne găzduiește rubrica.

Ni se pare, de aceea, util și interesant ca — pornind de la adevărul spuselor lui Călinescu — să urmărim în ce măsură poezia, sub toate ipostazele ei, reușește să ajungă (și cit, cum etc.) de la autor la cititor (respectiv auditor) prin intermediul microfonului; apoi, credem, se impune cu necesitate să analizăm cu atenție și ceea ce pierde ori, dimpotrivă, cîștigă textul poetic prin lectura lui la Radio (știut fiind că

fluxul liric și ideile diferă .nu numai de la un autor la altul, ci, uneori, chiar în cadrul operei aceluiași poet) etc.

Cea dintîi constatare — fără îndoială îmbucurătoare — pe care o poate face orice ascultător al emisiunilor postului nostru național de radio, chiar și în decursul doar unei singure săptămîni, este una de frecvență. Poezia, ca gen literar, se află în atenția realizatorilor de emisiuni culturale chiar mai mult decît la reviste și se bucură de o binemeritată prețuire, fiind prezentă cotidian pe toate cele trei programe. Nu este mai puțin adevărat că, privind lucrurile și din punctul de vedere al ascultătorului, ea, poezia, este — în cele mai multe cazuri — și foarte așteptată și recepționată cu mare satisfacție. Emisiuni precum **Moment poetic** (bine și exact gîndită în ultimii ani pe anume cicluri tematice), **Poezia — glas al cetății**, **Scritori la microfon**, **Ateneu** și altele — multe de mai veche, consolidată și bună tradiție — aduc în atenția publicului de toate vîrstele și de toate gusturile (la diverse ore ale zilei) poezi și poezie veche, românească ori străină,

clasică și contemporană, într-un evantai tematic pe cit de bogat și de larg pe atît de interesant.

Un loc aparte în economia emisiunilor consacrate liricii de la noi ori de pe alte meridiane îl ocupă spectacolele de poezie, dintre care unele au fost realizate în colaborare cu alte radiodifuziuni din țări socialiste, ca și **emisiunile-concurs gen „Cine știe, cîștigă”**, sau spațiile speciale acordate prezentării critice a unor autori sau volume de poezie (la **Revista literară radio**, la **Atlas cultural**, **Moștenire pentru viitor** etc.).

Cea de-a doua constatare — de asemenea îmbucurătoare — legată de emisiunile radiofonice de poezie este aceea a continuării unor mai vechi tradiții care, în timp, s-au dovedit a fi nu doar verificate și validate de către iubitorii acestui gen de creație, ci și valoroase prin plusul de varietate și de calitate, însușit de la an la an.

Cea de a treia constatare a noastră vizează o serie de îmbunătățiri ce se mai pot încă aduce emisiunilor de poezie — atît pe latura formală, de prezentare, cit și pe cea de conținut — intru imprimarea unui și mai pregnant caracter informativ, de introducere în universul liricii, dar și de educație estetică.

Ne propunem o expunere mai detaliată a punctului nostru de vedere în articolele viitoare.

FLORENTIN POPESCU

CONSTANTIN POPOVICI — George Bacovia, 1963

Acetind istoria românilor

Insemnări ieșene despre viața românească interbelică

După cum indeobște este știut, în primul deceniu al secolului nostru, Mihail Sadoveanu a deținut funcțiile de subșef de birou la Ministerul Instrucțiunii și Cultelor, apoi de inspector al Cercurilor culturale și al Bibliotecilor populare, tutelate de Casa Școalelor de sub auspiciile aceleiași ministere, condus pe atunci de inegalabilul om al școlii românești — Spiru Haret. Bun cunosător al problemelor culturii la sate, Mihail Sadoveanu devenise consilierul prețuit al destoinicului ministru, în salutare acțiune națională de atragere a maselor la viața activă a satului modern. Cităm dintr-un raport al lui Sadoveanu, înaintat lui Spiru Haret în anul 1905: „In ce privește Bibliotecile pentru popor, e nevoie neapărat să se tipărească întii cărțile potrivite. Să se dea poporului literatura tradițională întru care s-au desfășurat și bătrînii: ALEXANDRIA, ESOPIA, ARGHIR și ELENA, HALIMA, GENOVEVA DE BRABANT. Să se revădă ediții ieftine, revăzute. Operele acestea cu bun renume au rămas în grija unor editori fără scrupule; mișună de greșeli de tipar; sint prezentate unele în niște traduceri barbare; vinzarea lor e însoțită de Doruri și amoruri, de cărți de farmece, de Viața banditului Licinski, a țilharului Fulger și a altor eroi criminali.

Deci, după ce-l deprindem pe săteni a celei vechile cărți bune, adăugăm acestei biblioteci o carte a legilor țării, cu explicarea constituției și a rînduiri uzuale, o broșură de medicină populară, alta de sfaturi domestice și agricole.

În anii 1907—1909, M. Sadoveanu scoate împreună cu A. Gorovei, gazeta „Răvașul Poporului”, generos ghid pentru viața materială și spirituală a țărănilor români.

Astfel, M. Sadoveanu se in-

scrie cu vrednicie în pleiada marilor apărători și întregitori ai culturii populare românești: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Barbu Delavrancea, Liviu Rebreanu ș.a.

Nu era, deci, o surpriză că Sadoveanu consacra, în numărul din 15 aprilie 1936 al revistei „Insemnări ieșene”, un întins articol, intitulat **Paștile Blajinilor sau Găocile de ouă ale profesorului Eugen Nicolau de la Ungureni**, în care elogiă realizările în materie de cultură și civilizație în mediul sătesc ale unui eminent animator ce amintea „dragostea de tinerete” a Sadoveanului; de tinerete și de-o viață, fiindcă nicidecum marele povestitor nu va trăda orizontul etnicului din care irupese cu atita vigoare.

În martie 1927, profesorul de pedagogie de la seminarul „Veniamin Costache” din Iași, Eugen Nicolau, crease în satul natal Ungureni (Botoșani), un Cămin Cultural. Scopul: ridicarea culturală și economică a țărănilor din regiune, dublată de o experiență social-pedagogică, pentru determinarea metodelor de activitate la sate.

În 1936, Căminul Cultural din Ungureni (Botoșani) număra peste trei sute cincizeci de membri, capi de familie din douăsprezece sate ale ținuturilor Botoșani și Dorohoi, în care se afla cite o casă de sfat, filială a căminului central.

Fiecare membru țaran avea obligațiile: 1) să frecventeze cele cincisprezece sezoane, organizate iarna de fiecare casă de sfat; 2) să citească cel puțin trei cărți pe an și să scrie rezumatul pe foaia de lectură (cei analfabeți învățate carte); 3) să aibă cel puțin douăzeci de pomi altoiți în grădină, sau pepinieră de puieți, să știe a altoi pomi și viță de vie, să țină contabilitate agricolă, să creeze lucerneră, să aibă gospodărie curată, grădină cu flori și de zarzavat, să lucreze totul după

indicațiile conducătorilor Căminului.

La sfîrșitul anului 1934, Căminul Cultural „Ungureni” s-a transformat în Universitate populară, iar cele douăsprezece case de sfat în Cămine Culturale filiale.

Sadoveanu vorbește, apoi, de anexe și realizări: 1) Biblioteca cu peste 2500 volume, aparat de radio, aparat de cinematograf și douăsprezece biblioteci filiale: pînă la 1 februarie 1936 se organizaseră 1968 întruniri culturale (1288 sezoane, 312 conferințe cu proiecții și filme documentare, 79 producții școlare și sătești, 244 audiții la radio și 45 întruniri diverse; în iarna 1933/34 se scriseră 296 rezumate de cărți citite și 241 în iarna 1934/35. 2) Muzeu agricol și stație de material agricol. 3) O secție horticolă condusă de un specialist atașat de Ministerul Agriculturii, în mai 1930; în curs de trei ani se planfaseră 2000 pomi altoiți, 80000 puieți de pomi altoiți în majoritate de echipele căminului; 500 duzi; numeroși salcimi și copaci de pădure. 4) O secție cooperativă de exploatare agricolă, care ajută pe săteni cu semințe, cu reproducători, cu unelte și mașini agricole acordate la diverse intervale de Ministerul Agriculturii; se lucra în direcția agricolă, pomicolă, sericicolă, apicolă; cooperativa avea și patru stațiuni pentru curățirea cerealelor. 5) O secție, un sindicat pentru cultura zahărului, înființată în toamna lui 1934, triplase terenul cultivat, ajuns la 100 ha în 1935. 6) O școală țărănească de agricultură pentru adulți, deschisă în noiembrie 1934, cu douăzeci și cinci de elevi. 7) Banca populară din Ungureni, cu un capital social de 110000 lei, își începuse activitatea în februarie 1936; acordase deja 22000 lei împrumut la patru-

zeci de gospodari — numai

pentru cumpărarea de semințe, vite de muncă sau în caz grav de boală.

Programul Universității populare mai cuprindea: clădirea de localuri proprii pentru Universitate, pentru căminele filiale; reclădirea monumentului istoric din Vicoleni; înființarea unui centru zootehnic și a unei pepinieră; înființarea de băi populare în satele regiunii; înființarea unei școli primare experimentale pentru copiii săraci din regiune, a unei școli de lucru manual pentru bărbați, a unei școli de economie casnică și gospodărie pentru femei.

„Iată deci un cărturar — afirmă Mihail Sadoveanu — care, lucru rar, nu e un dezeritor dintre ai săi. Cite mii de fii ai țărănimii au rămas complet despărțiți de vatra veche, îndulciți la piinea albă a slujbelor, indiferenți pentru intunericul celor de acasă și pentru suferințele lor! Profesorul Eugen Nicolau, cu o îndirjire și o statornicie pe care nu le putem lăuda îndestul, se devotază unei opere nobile, deschizînd drum nou tuturor celor care vor să slujească apropiatului lor, fratelui lor...”

Te salut ca pe un frate adevărat!

Incitantă rubrică de Cărți — Reviste, a numărului opt din seria publicației „Insemnări ieșene”, cuprinde și una dintre ultimele recenzii semnate de M. Sadoveanu în bilunarul al cărui prim-director era. Este vorba de cartea unei scriitoare, Margareta Barcianu, intitulată **Povestea numelui și apărută în tipografia bucureșteană „Bucovina”.**

Cartea ca atare — „ilustrată de autoare” — îi căzuse în mină din întimplare recenzentului, prin intermediul unui prieten. Prevenitor, avea doar de a face cu o femeie, Sadoveanu mărturisese dintru început: „Nu vreau să vorbesc de ilustrații, nici de prezentarea artistică a volumului, ocolind malițios esențialul”. După care o dată pe o picantărie vinătoarească, o întimplare mărunță mustind de înțelepciune: „Eram într-un rînd cu un tovarăș de vinătoare, om cu experiență, într-o regiune de podgorii. Un alt vinător, dl. Cimpanu, din firea lui entuziast ireductibil, ne poftea să facem popas la un podgorean din vecinătatea locurilor pe care le cercetăm, la care podgorean, ne incredința el, săru-tindu-și trei degete de la mina dreaptă, vom găsi un vin cum numai în podgorii se găsește. **Bel și îți uiți neamurile!**

— Bine, acceptă tovarășul meu cel cu experiență, să mergem.

— Vă incredințez că aveți

să-mi fiți recunoscători, adăugă entuziastul.

— D-ți ce spui? se întoarce experiența către mine. (Experiența se numea cuconu Costache).

— Spun și eu cum spunefi domniile voastre, am răspuns. Sint doritor și curios în același timp, de un vin adevărat.

Ne-am dus deci la podgorean. Am fost bine primiți. Ni s-au pus dinainte gustări. Vinul a întirziat, căci trebuia adus din fundul pivniței. Un asemenea vin din fundul pivniței merită să fie așteptat. În sfîrșit sosește. Eu beau — și tac, dintr-odată consternat. Domnul Cimpanu bea și el și se uită în juru-i cu un entuziasm relativ. Gustă și cuconu Costache — experiența. Îi mai gustă o dată. El trebuia să dea sentința. Ce poți să spui despre asemenea oțet? Eram nerăbdător să aflu ce se poate spune despre asemenea oțet.

— Mda, se pronunță cuconu Costache, punind paharul cu grijă dinaintea sa pe masă. E vin natural!”

Revenind la cartea ce prezenta, lectorul degustător se grăbește să dea verdictul: „Așa că nu voi ocoli nici o dificultate, oprindu-mă la ilustrații și la tipar. Am băut paharul de vin cu destulă plăcere; «Povestea numelui» e o nvelă interesantă și bine scrisă. Nu e vin natural; e vin bun”.

Intimplările din carte se petreceau în Brazilia, unde autoarea — româncă prin adopțiune — trăise cîțiva ani. Scriitoarea se remarcă prin „valoarea stilului său foarte îngrijit și limbii curate în care se exprima”. Mai mult nu era dispus să divulge Sadoveanu despre „intriga istorisirii”, spre a stîrni curiozitatea față de o carte care și așa devenise o raritate. „Totul fiind tainic și ciudat în această împrejurare — cochetează șagălnic conu Mihail — rămîne constatarea că avem încă o scriitoare, ceea ce e îndestulător, după părerea noastră a bărbaților. Știu că rămîn cu totul nemulțumite doamnele; însă n-am ce le face; asta e soarta lor în viața asta plină de mistere”.

În încheiere, transcriem urarea adresată lui George Topirceanu, cu prilejul apariției volumului său de amintiri din război și din captivitate — **Pirin-Planina**:

De-ai fi iarăși la aman:
Să rămii fără un ban,
Cum ai fost acum un an;
Să-ntorci hainele pe dos;
Să te mine tot pe jos,
Prins, flămînd și zdrențaros,
S-ajungi tocmai la Ianina!
Să mai scrii ceva frumos,
Precum e **Pirin-Planina!**

STELIAN NEAGOE

lumea literaturii

Critica literară la lucru

De o situație asemănătoare se bucură și Palmerin de Inglaterra, despre care tot preotul afirmă că „Toate aventurile din castelul Miraguarda sint cum nu se poate mai reușite și cu mai mare mestegug povestite; iar dialogurile sint limpez și curtenitor rostite”.

Evident, fiind vorba de critica literară curentă apar și fatalele subiectivități. În Prefața la Compendiu Istoriei sale, G. Călinescu își definea astfel ipoteza de lucru: „Eu nu sint un contemporan cu scriitorii contemporani. Oamenii empiriei îmi sint indiferenți, îndepărtați pînă într-atît încît nu știu dacă unii sint vii sau morți și nu prind de veste trecerea lor de la viața la moarte. Pentru mine, Traian Demetrescu și Bacovia stau în aceeași zonă a rafturilor. Ardent și capabil de iubire, fără ură, fiindcă am de-a face rar cu fenomenalitățile fizice, eu pot repulia, material vorbind, un tinăr pentru motive de ordin profesional și în timp ce-l zăresc pe geam plecînd supărat, să deschid versurile sale și să le gust cu emoție”. Nici pe departe asemenea obiectivitate din partea celor doi critici. Prietenia, de exemplu, funcționează din plin în selecția lor. Primind de la bărbier volumul Tezaur de felurite științuri, preotul notează: „fie iertată de foc, pentru că autorul mi-e prieten (...)”. Criteriul prieteniei afectează și verdictul critic asupra volumului **Canționierul de López Maldonado**: „— Și autorul cărții ăsteia, îi răspunde preotul, mi-e bun prieten (...) păstrează-l cartea printre cele

alese”. De asemenea, cei doi practică o critică atentă la context. **Tezaur de felurite științuri** nu e aruncată în foc „și din respect pentru alte opere, de înalt eroism, pe care le-a scris autorul”. Față de debuturi, preotul și bărbierul manifestă o firească și atît de necesară generozitate. Despre **Galatea** lui Miguel de Cervantes, preotul propune să nu se ia o hotărîre pînă cînd nu se va vedea evoluția autorului: „Cartea lui arată un simbur de talent; cată el să schimbe cite ceva pe lume, dar n-ajunge la nici un capăt. Trebuie să așteptăm partea a doua, pe care ne-o făgăduiește; poate că, îmbunătățindu-se, va merita intru totul mila ce nu i se face acuma; și pînă cînd se va putea vedea cum stau lucrurile, pune-o la propeală, acasă la dumneata, jupine cumetre”.

Metaliteratura își are în Cervantes un precursor ironic.

Necruțarea prozatorului cu sine însuși

Calul și Amiază de vară, două dintre nuvelele lui Marin Preda, exprimă, cu forța părților componente de a oferi imaginea întregului, o trăsătură indeobște recunoscută la marii satirici: necruțarea scriitorului cu el însuși. Crezînd în disociația făcută de Kierkegaard între memorie și amintire, se poate spune că la Marin Preda, scriitorul, satul, ca univers al copilăriei și adolescenței, e deja un spațiu al amintirii. Puternică, definitiv

chinuitoare, se ivește, deci, ispita de a-l descrie dintr-o perspectivă sentimentală. E de altfel credința literaturii semănătoriste asupra satului văzut de scriitorul ajuns matur și la oraș prin boarea aducerii aminte. În același timp, însă, luciditatea neiertătoare, de mare scriitor, îl obligă pe Marin Preda la o perspectivă realistă, îl face dușman înverșunat al sentimentalismului. Mihai Ungheanu observa, în legătură cu **Moromeții**, că romanul polemizează nu atît cu viziunea de tip Rebreanu asupra satului, cît mai ales cu cea de tip sentimental-semănătorist. Scrutîndu-și sever universul copilăriei, Marin Preda nu se lasă biruit de nostalgia amintirii: în **Moromeții**, lumea rurală, se conturează ca în realitate: sancționînd nemilos naivitatea, excludînd sentimentalismul, poeziile duioase. De aici dubla atitudine față de personajul principal, Ilie Moromete, avîndu-l ca prototip pe Tudor Călărășu, tatăl scriitorului: impunînd perspectiva sentimentală, amintirea intră în conflict cu luciditatea. În nici un moment, Ilie Moromete nu apare idealizat. El este un țaran din Siliștea — Gumești, cu imposibilele lui cruzimi față de copii, utilizîndu-și familia ca instrument economic în primul rînd, iluzionîndu-se naiv că timpul are răbdare. Greu sesizabilă, dată fiind amploarea epică, necruțarea scriitorului cu el însuși se face limpede cunoscută în cele două nuvele. Des cîntata **Calul e**, pînă la un anumit punct, indioșătoare: din motive de economie rurală un țaran se vede obligat să-și omoare calul bătrîn, de care se simte însă apropiat. **Povestea e** lăcrimioasă, scriitorul însuși, mare iubitor al cailor, (personaje de puternic relief în prozele sale), pare copleșit de aducerea aminte. Finălu însă, prin cruzimea notației, răstoarnă totul, forțînd întimplarea să revină în cadrele prozaice ale satului real: „Un glas îl făcu pe Florea Gheorghe să ridice capul, speriat: — Ia uite, băă, răzbătu în văgăună strigătul cuiva, unu' beleste un cal”. Final necruțător, proiectînd pe cititor în adevărata lume rurală spunînd pe nume istoriei pînă acum li-

rice. Nu e nimic deosebit, precizează, lucid, scriitorul, ceea ce face Florea Gheorghe, așa cum o vede un alt țaran, e o simplă treabă de gospodărie din Siliștea-Gumești.

O atmosferă fantastică, de basm, schițează povestirea **Amiază de vară**. Sub greaua lumină a zilei, care, în satul lui Marin Preda, pustiiește și insingurează, o femeie, Dida, aude din grădină mașina de cusut mergînd singură. Trezită din somn, o vecină Joita, confirmă impresia. Totul, de la gesturile soptite ale femeilor pînă la adinca tăcere a lumii inconjurătoare anunță o povestire în care aducerea aminte a prozatorului conferă satului lumina imaginată a fabulosului: „Rămăseră amîndouă tăcute, absorbite, ascultînd. Din salcîmul de alături zbură o vrabie și în urma ei, legănîndu-se, o frunză plutea lent spre pămînt. Printre scaieții care umpleau locul din spațiile casei apărură o cloșcă cu puii imprăștiați și rătăciți, cîrînd nervoasă, singuratic și nemulțumită. Văzînd cele două femei se opri o clipă cu un picior în aer, cîrîi iar neliniștită de tăcerea și nemîșcarea lor, apoi puse piciorul jos și trecu mai departe”. Finalul, căzînd năpraznic, sparge vraja, aducînd povestirea în spațiul satului, unde realitatea refuză basmul: „Deodată, din depărtare, parcă din cer, răni o voce cumplită aruncînd torente de injurături, imprecății și amenințări: — ... Unde paștele mă-ții esti, fă? Vîno incoace și deschide odaia să bag sacii înăuntru. Fă, surdo, tu n-ai să ieși incoace și să mă ajuți să dau sacii jos din căruță? Să fie ea a dracului de muiere, dacă dă căldura peste ea de nu se culcă și doarme pînă se scufundă cinci stînjeni în pămînt, cu pat cu tot... Ho! Fir-ați și voi ai dracului că acum vă deșam și vă dau drumul la apă...”

În primele clipe cele două femei ascultară aproape liniștite această voce, apoi pe chipul celei dinții apărură o nouă expresie de spaimă: — Gheorghe al tău! șopti ea, Du-te!”

ION CRISTOIU

(va urma)

ANTOLOGIA

cenaclului

prin corespondență

Mihail Gălățanu

Am primit un poem superb, care are șanse să rămână în istoria literaturii, de la Mihail Gălățanu, autor cunoscut cititorilor Suplimentului și, în ultima vreme, și cititorilor altor publicații. Poemul ne oferă ceea ce s-ar putea numi o viziune selenară a existenței. În cuprinsul său sint integrate, într-o inspirată sinteză, atît sugestii poetice din vechi tradiții românești („povești și doine, ghicitori, eresuri”), cit și elemente care evocă civilizația modernă.

LUNATECII

Ei pășesc pe lună
mergînd întorși / cu capul în jos
incit își fac rîni adînci
lovindu-se de munții pămînteni
își trec miinile pe fețe
ca prin ape transparente iluzorii
ca-n vis își întind
picioare de pîianjen în ape lunare
chipul lor e privit prin ceață /
ca prin geosinclinale de albeață / ca prin
gogoșăa unui vierme de mătase
ce își spun nu se aude
doar mișcarea calmă a maxilarului
însinuează sunete, articulații
între materie și materie
pe cuburi onirice scriu cifrele de la 1 la 6
1, 2, 3, 4, 5, 6
fiecare număr pe cite o față
și le aruncă rizind prin
minciile spieretelor din cîmpuri
cu porumb
chieotese și risul nu răzbate
parea stau în spatele unui geam pe care
se scurg ploii de echinocțiu
sărutul lor are gust de zarzăr albastre
ei merg și în într-un borcan
sarpele edenului conservat în formol
și-ntr-un pahar o proteză de inger și
arsicele negre rotunjite la colțuri de
la un joc încă neinventat
se micșorează și cresc — pe sfert ori
pe jumătate—
după primul sau ultimul pătrar
merg pe fuioare erăstice de mîtrăgună
pe muchiile săbiilor din panopliile
vechilor muzee
pe sirmele de înaltă tensiune
și rid, rid
dezvelindu-și dinții divergenți, orbitori

★
Ei pășesc pe lună
mergînd întorși
ca-ntr-o lentilă concavă dis-
proporționați sint
subțiri ca un șir-fără-șir
ductili desirați și limfatici
aproape freatici — uni-
dimensionali ca firul de păr
fețele li se alungesc devenind
singurul lor trup

apoi dispar în oglinzile parabolice
ale focului
albi cu privirea
sumeasă-n pupile
★
Ei intră și ies prin oglinzi
trîntind uși metafizice
parcă sint din sticlă incolori
transparenti
întind miinile și miinile lor trec
prin lucruri
le străbat fără vătămare apoi
lucrurile îi traversează într-o im-
ponderabilitate interioară — plasmatică —
prin ei se vede ca printr-o apă verzuie
— dincolo —
clătinată de roze eoliene
ca niște pelicule superficiale de molecule
pe buza paharelor
Prin ei se vede — ca la radiografii —
semiluna cosind cîmpul invinețit al nopții
ei sint
ca podurile peste eufuraturi în vacuum
rețele de alveole aeriene
sparte-n cristalele de heroină ale zăpezii
Oglinzile au o mișcare de rotație —
imperceptibilă —

in jurul propriei axe
Prin oglinzi cad ploii
horizontale cu plumb
în alveolele bolnavilor de saturnism
Oglinzile — de Venetia, Luetia,
de Poetia
sint monumente funerare în care ei
își îngroapă spectrul.
Nașterea lor este din oglinzi, nicidecum
prin femei
trăiesc în triburi de raze paralele
și echidistante.
Mercurul este hrana lor principală
iar beția — de fosfor. Femeile lor
sint fotonii cu care se împreunează
efemeridic. Semn al însoțirii lor,
pe buze — alouette, gentille alouette
le apare un lizereu saturnin
ca un șarpe cenușiu, metalic.
În festinele lor, cu un ritual macabru
il prăjesc pe piticul cinabru.
(„Je te plumerais le bec, je te
plumerais la tête”)

Sint nebuni după hidrargirum și
își dăruiesc lămpi cu cuarț drept flori
într-un cîmp de ultra-
violete. (Alouette, alouette)
Aerul lor este mercuric, respiră
prin amorse fulminale de mercur.
Barbarii bahiel cultivă beția de fosfor.
Femeile lor sint fotonii, efemeride.
Semn al însoțirii lor, pe buze
le apare un lizereu saturnin, semn de
șarpe cenușiu, metalic.
Alouette, gentille alouette !

● CĂTALIN ANUȚA, Iași. Ținînd
seama de faptul că sinteți încă elev,
vă felicit pentru atitudinea estetică
emancipată pe care o exprîmă versu-
rile. Se cunoaste că sinteți familiari-
zat cu îndrăznelile de limbaj speci-
fice poeziei moderne :

„Mă aflu în număr,
dar gîndesc în siruri de ape”

„am încercat să te impun
nisipului”

„tu să fii pasăre
iar eu
să-ti fiu zborul pe care
să te odihnesti”

„desfrunzirea lunii
în refluxul
respirației tale este”

„poți să te inchizi în atenția ta
precum pleoapa în rana de a vedea
a ochiului”

N-am găsit însă, în ceea ce mi-ați
trimis, un poem în întregime publi-
cabil. Imaginile expresive, din cate-
goria celor pe care le-am citat, al-
ternează frecvent cu pasaje îninteli-
gibile, de genul :

„M-ai atîns cu centrul colibril
dîntre bratele tale
și univers
pentru ca zguduît de
minia craniului meu retrospectiv
ce animalic scurtează timpul
să te biblii de soare”

Astепт să faceti un efort de dis-
ciplinare artistică și să-mi mai scrieti.

● OLIMPIO FABIANUS, Giurgiu.
„Sper ca aceste poezii să realizeze un
nou mod de a privii lumea.”

Deocamdată realizează un nou mod
de a privii ortografia.

● GH. TICUȚĂ-BERCEA, Cîmpu-
lung. Poezia dv. este încă neformată,
ca o nebuloasă. Am identificat doar
cîteva începuturi de cristalizare :

„Gîndurile, aidoma mercurului
dîntre-un termometru spart, aleargă
prin cariile de asfalt ale străzii”

„Podul aerian, ca o hiperbolă arcurit
în timp...”

„La urechea orașului
o fereastră scrijite”

Trebuie să țineți seama însă de

faptul că adeseori îl faceți pe cititor
să zîmbească ironic. Chiar și în ima-
ginile citate mai sus există o doză de
comic involuntar, în timp ce în altele
se ajunge de-a dreptul la ridicol :

„Spectator, vād lumea ca și cum
cufundat aș fi în caria
propriei mele măsele”

„Roșul semafoarelor este inutil.
Șoferul acesta este nebun.
Aleargă spre capătul privirilor.”

● NICOLAE COANDE, Craiova.
Modernitatea nu constă în compunerea
de elucubrații :

„din nicăieri nori de cinabru cernură
în sibilnice circunvoluții
o ploaie plîpîndă pînă la sașiul
luminii pe sacre acoperișuri”

În orice caz, aici la București plouă
cu totul altfel.

S.V., Ploiești. Poezia dv. este atît
de simplă, incit uneori se transformă
în proză :

„Cu sau poate fără voia mea
Am intrat în jocul acesta complex
Care se cheamă
Viață.”

„De multe ori
îmi întreb sufletul
Cum e mai bine să fac
Pe ce cale să apuc :
Pe cea a inimii
Sau a rațiunii ?”

Adevărata poezie, fără să fie neapă-
rat mai complicată, este mai expresi-
vă, mai dramatică, mai plină de ten-
siune.

● GABRIEL TANUL, Ploiești. Din
versurile trimise rezultă că nu aveți
talent, dar sinteți un optimist :

„Amanta mea sortită ești predării
Apropiatei elipe prea obscene”

● DINIA C., Bistrița. Poezia pentru
copii scrisă de dv. nu este mai bună
și nici mai rea decît poeziile pentru
copii care apar în mod curent în re-
vistele și cărțile destinate celor mici.
Aș fi publicat-o numai dacă ar fi fost
excepțională.

● IULIAN DILJAN, Petroșani. Con-
fesiunile dv. au o valoare strict perso-
nală și de aceea este aproape inde-
cent să le faceți cunoscute și altora.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Lumea cu amănuntul

Un loc în care se percepe, încă, birul pe fumărit*)

„Ați avea nevoie de benzi de circula-
ție pentru drumuri”, obiectează el. „Ar
trebui să aveți semne de circulație și
poliști făcînd semne fiecăruia impre-
jur”. La începutul anului trecut (1985)
a venit o casă de filme pentru a turna
un film despre Sark. Avînd nevoie de
ceva mai puțin trepidant în mers decît
un tractor care să fie folosit drept că-
rucior al camerei de televiziune, echipa
a cerut permisiunea pentru a aduce un
automobil. Conducerea insulei a încăl-
cat suficient regulile permițînd accesul

unui Citroën 2 CV. „N-au putut, bine-
înțeles, să-l conducă”, adaugă Beau-
mont. „A trebuit să fie tras de un
tractor”.
În timpul iernii, liniștea insulei Sark
este încă sporită de izolarea sa. Ambar-
cațiunile turistice care intră în port cu
regularitate în timpul verii nu mai cir-
culă, și nu există decît un singur res-
taurant deschis — o seară pe săptă-
mină. O singură barcă, cunoscută drept
„cură pentru cumpărături de marti”,
face legătura dintre insula Sark și insu-

la învecinată Guernsey. Dacă, se înțe-
lege, marea nu este prea agitată, ceea
ce se întîmplă adesea. Dar nici aceasta
nu produce nici o criză mentală. „Tre-
buie, doar, să aștepti pînă săptămîna
viitoare”, spune, cu veselie, Beaumont.
Sistemul aplicat pe insula Sark poate
fi considerat ca feudal atît juridic cit
și practic. De exemplu, parcelele de
pămînt trebuie să treacă intacte de la
tată la primul fiu născut. Văduva se
mută, de obicei, într-o căsuță ce-i re-
vine drept moștenire, atașată casei
principale. Țăranii pot încă să-și plă-
tească „birul pe fumărit” în natură, cu
pui vii. Dar au avut loc și „reforme”.

Prezentare și adaptare de VALENTINA CORNEA

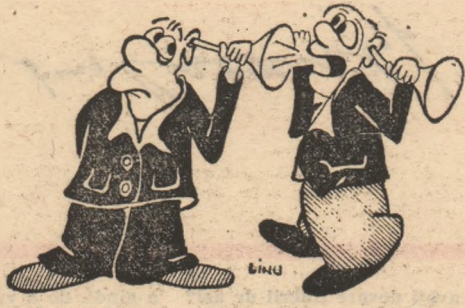
*) După articolul „Ultimul domeniu
feudal” de Anne Underwood, din
Newsweek, 25 noiembrie 1985.

(Va urma)

Cronica literară

în linii frînte de LINU

Constantin Coroiu, Dialog în actualitate, eseuri și
comentarii literare, Editura Junimea, 1985.

Ca și cărțile anterioare, noul volum al lui Constan-
tin Coroiu ilustrează vocația sa de a dialoga cu con-
temporanii.

Tabela de marcaj

Tot pe loc, pe loc, pe loc?!

Problema transferărilor fiind rezolvată, în sensul că mai
toată lumea (bună) rămîne pe loc (care pe unde e), echi-
pele noastre migratoare au pornit spre țări mai calde. Ca
și cum returul s-ar juca din primăvară-ncolo, nu acu-
șica, sub ninsori și lapovițe, cu țurțuri la crampeane și
chicioră la sprincene! Cum s-ar zice, ne pregătăm sub
soare, pe terenuri unde-a-ncolțit gazonul nou, ca să jucăm
mintenaș pe nisipuri mișcătoare și smircuri troienite (ză-
pada fiind ca și venită)! Altfel spus, batem pasul pe loc
și, ca să nu mai avem nici-o îndoială că așa e, dăm cu
ochii și de un articol scris de... Colegiul Central al Antre-
norilor. Epuizîndu-și toate problemele pe care le avea de
rezolvat, C.C.A. (scuzați coincidența, dar liderul se cheamă
acum Steaua!) s-a apucat să facă și gazetărie sportivă,
semnîndu-se cu numele întreg, sub un titlu cu dus-întors :
„Treptele afirmării se urcă greu”. Conținutul articolului e
un deliciu și ar merita Marele Premiu al revistei „Săp-
tămîna”, pentru rubrica omului de fotbal Gigă. I-auziți :
„Progresele fotbalului românesc în ultimii patru ani (sic!)
sint tot mai sesizabile, pe planul calității jocului aparînd
elemente ale jocului modern chiar și în cazul unor nereu-
șite competiționale”. Pricipeți, deci, cum se bate șaua : că,
la o adică, om mai fi pierdut noi, pe ici, pe colo, dar pînă
și atunci tot modern am jucat, ceea ce e, neîndoielnic, un
merit al Colegiului Central al Antrenorilor. Dumnealui,

forul respectiv, s-a ocupat direct de organizarea multor
cursuri și mese rotunde, dintre care ultima „a constituit
un moment de referință pentru toți tehnicienii fotbalului
nostru” (am încheiat citatul). Aflăm astfel că la acest
„moment de referință” s-au dezbătut (iarăși) noutățile
apărute la C.E. '84, completate cu noutățile apărute în '85
la echipele naționale ale Danemarcei, Angliei și Franței,
ca și la vreo patru echipe de club. I-auziți ce noutăți :
portarul să se ocupe mai serios de construcția rapidă sau
elaborată a jocului, fundașii laterali să nu uite deposeda-
rea, dar să intre în relații de joc (sic!) și la mijlocul ter-
renului și la finalizare, fundașii centrali să participe și
mai mult la construcție, dar să fie și în față, mijlocașii
să fie și laboranți, la mijloc, dar și finalizatori, iar atacanții,
complementari sau asimetrici, să creeze culoare, dar să și
speculeze culoarele, să joace și pe jos, dar și pe sus
ș.a.m.d. Aceste noutăți, reieșite și cunoscute din experiența
„europenelor '84”, sint știute de cînd lumea, de toată lu-
mea, dar... Iată că onor Colegiul Central al Antrenorilor
le reamîntesc în detaliu și, plin de umor, într-un articol
publicat la scurt timp după cursul de perfecționare a an-
trenorilor divizionari de acum două săptămîni, care a fost,
rețineți, „un moment de referință pentru toți tehnicienii
fotbalului nostru”. Așa e !...

HORIA ALEXANDRESCU

În exclusivitate pentru
Suplimentul literar-artistic
al Științei tineretului

UN INTERVIU CU VIKTORIA TOKAREVA autoarea cărții „Avem nevoie de comunicare“

Pe doi oameni am întâlnit cu consecvență în cele câteva zile petrecute la Moscova, în cadrul activităților redacționale dintre Știința tineretului și Komsomolskaia Pravda. Unul dintre ei este Nikita Mihalkov, celălalt, scriitoarea Viktoria Tokareva. Mă găseam în biroul secției culturale a ziarului de mai bine de două ceasuri, cu un maldăr de muncă din Supliment. Ușa începuse să se deschidă mai des ca de obicei. Se intra cu un spalt, cu o întrebare și de la un timp aveam senzația ciudată că cei care deschid ușa privesc cu insistență spre mine. Mult mai târziu aș fi aflat că ei erau și explicația acestor priviri. Ei vroiau să vadă cu tot dinadinsul ziarista din România care se încumetase să solicite prin intermediul ziarului Komsomolskaia Pravda două dintre cele mai dificile întrevederi. A-1 găsi pe Mihalkov sau pe Tokareva în Moscova era foarte greu, dacă nu imposibil. Puteau fi foarte bine în afara orașului, Mihalkov, undeva, pe un platou de filmare. Tokareva, într-o casă de creație. Despre telefon nici nu putea fi vorba. Încercăm, vom face totul, mi se spunea, ca să-i puteți întâlni, dar și pentru noi aceste întâlniri sunt pietre de încercare.

Îmi beam liniștită ceaiul și le răspundeam gazdelor mele fără să-i jignesc:

— Datorită unui concurs de împrejurări, și de ce să nu o spun, a nevoii de comunicare, mă aflu în casa dv., Viktoria Tokareva. De când v-am citit cartea mă obsedează ideea că nimeni nu poate fi înlocuit cu altcineva, cel puțin așa afirmăm într-o povestire. O femeie singură, ofician la poșta, crește un pui, el se face mare, e hrănit cu rime la pachet și spălat cu șampon polonez, puil devine cocos, într-o zi zboară de acasă, vă mai amintiți?, femeia îl caută prin vecini, i se sugerează să-l uite, să-și cumpere altul. Dar nimeni, va spune ea...

— Nu poate fi înlocuit cu altcineva. Nici măcar un cocos cu un alt cocos. Așa este! Dar, pentru a ajunge la acest adevăr, a fost nevoie să sap în adânc, să ajung la sufletul oamenilor celor mai simpli. Este amărăciunea unei drame. Povestea aceasta, simplă în aparență, a devenit mai târziu scenariu de film.

— Cine sînteți dv., Viktoria Tokareva?
— Un om care iubeste oamenii. Procesul tineretii mele a fost foarte lung. Mereu am simțit că sînt un om cu o dezvoltare tîrzie. Cînd aveam 30 de ani, mă simteam ca unul de 20. Intotdeauna am rămas în urmă cu zece ani.

— În cartea dv., „Avem nevoie de comunicare“, am avut senzația că aud nu numai vocea personajelor, dar și intonația vocii lor. Un sentiment pe care aveam să-l retrăiesc și în fața unei lecturi din Bulgakov, o povestire tradusă și publicată în Suplimentul Științei tineretului.

— Am avut parte de un foarte bun traducător: Alexandru Calais. A tradus și el din Bulgakov. M-a avertizat că nu va începe să traducă din cartea mea pînă cînd el însuși n-o să fie capabil să-mi audă personajele vorbind. Afirmatia dumitale corespunde cu promisiunea făcută de Calais și asta nu face decît să mă bucure. Întîlnirea cărții cu cititorul român s-a datorat în mare parte și lui. Această muncă de traducător, de nimeni văzută, îi asigură succesul și în altă parte decît propria ta casă.

— Ce înseamnă proza pentru dv.?
— Proza este dragostea mea. Dar cele mai multe dintre povestirile mele sînt transpuse cinematografic.

— Și totuși, între pagina de proză și scenariu există o mare diferență. Cum vă împăcați cu ea?

— Prelucrarea procesului de creație al prozei și al unui scenariu diferă. Mărturisesc că nu aș fi vrut ca proza să fie influențată de cinema. Proza e mișcarea gândului, cinematografia e subiect.

— Care este visul cel mai apropiat de personalitatea dv. de scriitoare?

— Să scriu numai proză. În curînd o să apară o altă povestire de-a mea, Ziua lungă. Spre deosebire de celelalte, în care predomină dragostea, ea are și un caracter social. La maturitate, omul interpretează mai acut problemele sociale. De aceea am simțit nevoia să adaug acestei probleme, dragostea, pe cea socială.

— Ce credeți despre dragoste?

— Indiferent ce s-ar spune, femeile sînt mai casnice. Cele mai multe nu vîd nimic în afara dragostei. Așa e just: dragostea e politică lor.

— Ce vă caracterizează?

— Două trăsături de caracter: stabilitatea și conformismul.

— Așa se face că...

— ...am un singur soț. V-am spus doar: sînt adepta stabilității și conformismului.

— Casa în care locuiți ați denumit-o cuib cinematografic, soțul și ginerele sînt scenariști, fiica dv. este studentă la Institutul cinematografic, iar dv., Viktoria Tokareva, ați absolvit Facultatea de scenică la Institutul de cinematografie din Moscova. Care este atmosfera casei în care ne aflăm?

— O atmosferă de lucru, în primul rînd. Ginerile meu consideră necesitatea de a crea drept un fel de mică narcomanie. Recunoșc, nu-mi displace afirmația, cu o singură remarcă: narcoticele distrug în timp ce procesul de creație edifică.

— Cu ce se mai poate confunda necesitatea de a crea?

— Să spunem, cu predestinația.

— Cum lucrați, Viktoria Tokareva?

— Aproape în fiecare dimineață am cel puțin trei ore de scris. Cînd nu scriu, am impresia că sînt zile pierdute.

— La ce vîrstă ați început să scrieți?

— La 15 ani. Dar am simțit cuvîntul mult mai devreme. La 23 de ani am publicat o povestire în revista Tîna rădă: „O zi fără minciuni“. Povestirea a făcut senzație. Fără să exagerez, peste noapte am devenit vestită și scriitoare. Oamenii au început să aștepte în continuare povestirile mele. Dar scris ușor, publicitatea a venit ușor, dar nimeni n-a știut că în spațiile mele sînt aproape zece ani de muncă.

Viktoria Tokareva este absolventă a Facultății de scenaristică a Institutului unional de cinematografie din Moscova.

Volumele de povestiri și nuvele Despre ceea ce n-a fost — 1969, Cînd s-a făcut puțin mai cald — 1972, Leagănul zburător — 1978, Nimic deosebit — 1983, precum și scenariile unor filme — Șoimul, Talismanul, etc. încununate cu diferite premii, reprezintă reperate valorice ale personalității sale creatoare. Cuvîntul cu predilecție proza scurtă, Tokareva își extrage subiectele din viața cotidiană a contemporanilor săi. Sub titlul „Avem nevoie de comunicare“, în 1985 a apărut la Editura „Univers“, lector Aurel Buiciuc, o culegere din prozele sale, volum care s-a bucurat de un deosebit succes.

Din rubrica „Suplimentul Științei Tineretului“
Merano Bam urablu
„nytreccubau“
Група Виктория

— Ce părere aveți despre tinerii de azi?

— Pentru că locuiesc împreună cu fiica mea, am început să fiu vizitată de o altă generație. Nu mi-e greu să observ ce tineret este acum și asta uitîndu-mă la propria mea fiică și la prietenii ei. Dar trebuie să vă spun, deși poate că nu acesta este răspunsul pe care-l așteptați, nimic nu e nou sub soare. Fetele se gîndesc la dragoste, iar băieții, cu pălăvrageala: vorbesc mult și fac puțin.

— Cum vă împăcați cu celebritatea?

— Trăim în apartamente speciale. Dar cînd ies pe stradă ne întîlnim des. Și totuși, sîntem atît de diferite una de alta...

— Și totuși, sentimentul că toți oamenii te știu, că-ți cunosc cărțile, nu te poate lăsa indiferent.

— Să vă povestesc ceva. Într-o zi mă întîlnesc cu un prieten actor. I-am spus cu admirație: cit de bine ai jucat rolul cutare. Ei, și ce? Îmi răspunde el. E tot una atîta timp cît în rolul următor va

am promis la redacție că mă voi întoarce acasă cu aceste două interviuri. Pentru un ziarist român acest lucru nu trebuie să fie imposibil. Fusesem eroină, cu doar câteva zile în urmă, la aterizarea, din cauza unei furtuni care nu se mai repetase de 10 ani, nu în Așhabad, capitala Turkmeniei, ci în nordul Republicii, în plin deșert Kara-Kum, avusesem parte de întîmplări de tot felul, printre altele invitata Institutului de cercetări al pustiului, unic în lume, după atîtea evenimente și alte întîlniri, cele cu Mihalkov și Tokareva nu mi se mai păreau atît de greu de realizat. Greșeam, desigur, dar atunci așa am gîndit și poate că insistența mea a determinat și întîlnirea de a doua zi cu Viktoria Tokareva. Din om în om, din prieten în prieten, consumindu-se zeci de telefoane, am ajuns să obțin acest interviu dat în exclusivitate pentru Suplimentul Științei tineretului. Iar colegilor de la Komsomolskaia Pravda care m-au ajutat să obțin acest interviu, cit și Viktoriei Tokareva care mi-a oferit două povestiri, în vederea publicării lor în Supliment, și care, primesc asigurarea, vor vedea lumina tiparului imediat ce vor fi traduse, le mulțumesc acum și aici, încă o dată, și pe această cale.

trebui să demonstrez din nou că nu sînt cămilă. Așa se întîmplă cu fiecare om de creație, cu orice lucru nou: mereu și mereu trebuie să demonstrezi că nu ești cămilă. Și, uneori, nu te ajută nici experiența, ba chiar te incurcă, pentru că te temi să nu te repeți.

— Hobby-ul dv.?

— Viața. Și natura. La fiecare sfîrșit de săptămînă fug în afara orașului. Acolo n-am familie, mașină de scris. Sînt copaci, skiuri, tinerete.

— Care considerați că este viitorul prozei?

— Omul, ca homo sapiens. El și-a terminat evoluția. Nu are cum să-i mai crească o a treia mină. Se va dezvolta sigur tehnica. Dar necesitatea omului de

fie nesuferită, să aibă optimism chiar atunci cînd îi vine greu să fie optimistă, să creeze căldură, climatul necesar. O femeie are rolul unui edificiu.

— Să vorbim despre dragoste. Despre dragoste și călătorii, dacă vreți, reamintindu-vă de nevoia noastră de comunicare. Și, dați-mi un centimetru cub de speranță...

— Areta Șandru, nu fi îngrijorată. Dragostea nu o va anula nimeni. Sensul vieții e dragostea. Judecînd după fetele care vin la fiica mea, toate vor romantism, iar dragostea, din punctul lor de vedere, are tangențe cu eroismul, cu fapta eroică.

— Și cinismul?

— Cinismul apare doar atunci cînd nu e dragoste. O să-ți se pară un paradox: chiar și oamenii care nu cred în dragoste, tot cred în ea.

— Ce fel de om sînteți?

— Încercător. Mi se pare că întreaga lume e casa părintească. Încă din copilărie, toți cei care mă vedeau, îmi spuneau: vai, ce fetiță simpatică! Mi se părea încă de atunci că lumea e binevoitoare, iar toți cei care se apropiau de mine îmi spuneau mereu așa. Am crescut dar de atunci, niciodată, nimeni nu mi-a spus altfel de cuvinte.

— Și totuși, viața, hobby-ul dv., ce este Viktoria Tokareva?

— O balanță de unde fiecare își bea ceașca sa. Există uneori, pentru unii dintre ei, o ceașcă cu multă trudă care i se potrivește omului pentru toată viața. Poate fi în ea și succes. Dar acesta îl cere pe om întreg.

— Omul aleargă după obiecte. Scrieți undeva într-o povestire cu umbrele...

— Umbrele sînt japoneze.

— Da, într-o povestire cu umbrele japoneze, că într-o zi, oamenii și-au schimbat reciproc locurile. O lume în care obiectele se așează la rînd spre a-și alege fiecare cite un om.

— Este disprețul meu, și nu numai, față de cel care aleargă după obiecte. Este refuzul unei societăți cu predilecție de consum. Am reamintit oamenilor că toți sîntem consumatori, dar trebuie să fim cu măsură.

— Care este lucrul cel mai important în viață?

— Să-ți găsești propriul eu.

— Asta îmi aminteste din nou de Talisman. Dacă îmi dați voie, am să reproduc din memorie o frază: Cît trăiești, să nu îngădui nici fiului, nici nevastei, nici fratelui, nici prietenului, să aibă putere asupra ta.

— Desigur. Să fii adică ceea ce ești. Aveți zece scenarii de film. V-ați gîndit vreodată să colaborați cu Nikita Mihalkov?

— M-am gîndit nu o dată la el. Știu că și el se gîndește la mine. Dar nu e suficient acest lucru. Rămîne că altcineva să se gîndească la noi amîndoi.

— Care este cea mai mare satisfacție a dv. ? Cel mai mare efort?

— Să sapi în tine o fîntînă pînă la izvoarele apei și să potolești setea celor dimprejur.

— Și să putem spune, nu-i așa, Viktoria Tokareva: Luați, beți cu toții! Povestea aceea cu talismanul care e un cerc vicios. Pentru cei care știu mai puțin despre ce este vorba să încercăm să rezumăm: un copil dă senzația altora că el deține un talisman. În consecință, îi ajută pe toți. Și cineva îi spune: cei cărora le-ai făcut bine, au să vină iar la tine, cu alte rugăminți. Și dacă ai să-i refuzi, au să te urască și au să țină minte nu ceea ce le-ai făcut, ci ceea ce nu le-ai făcut. De ce, Viktoria Tokareva?

— Personajul meu și-a explicat doar că recunoștința este un sentiment amorf. Important este să faci bine oamenilor și să nu întinzi mina după mulțumesc. Dar, dumneata de ce ești tristă, Areta Șandru?

— Pentru că nu sînt un talisman. Dar, știți, uneori simt nevoia să mă comport ca un talisman. Ca astăzi, de pildă. Ca mine. Sau ca acum.

Interviu realizat de ARETA ȘANDRU

IMPORTANT!

Pentru iubitorii de artă, februarie se anunță o lună plină de evenimente: Salonul gravurii (Orizont), Expoziția bursierilor '85 (Eforie), Municipala de pictură, sculptură și grafică (Muzeul de artă al R.S.R.), expozițiile colective ale Filialelor U.A.P. Brașov și Sibiu (Dalles) și expoziția personală Virgil Almășanu (Dalles).

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
București, Piața Științei, Tel. 17
20 10, 17 60 20. Abonamentele se fac
la oficiile postale și difuzorii din
întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic
„Casa Științei“ cititorii din străinătate se pot
abona prin „ROMPRESFILATELIA“ — Sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prsfr
București, Calea Griviței nr. 64-66